

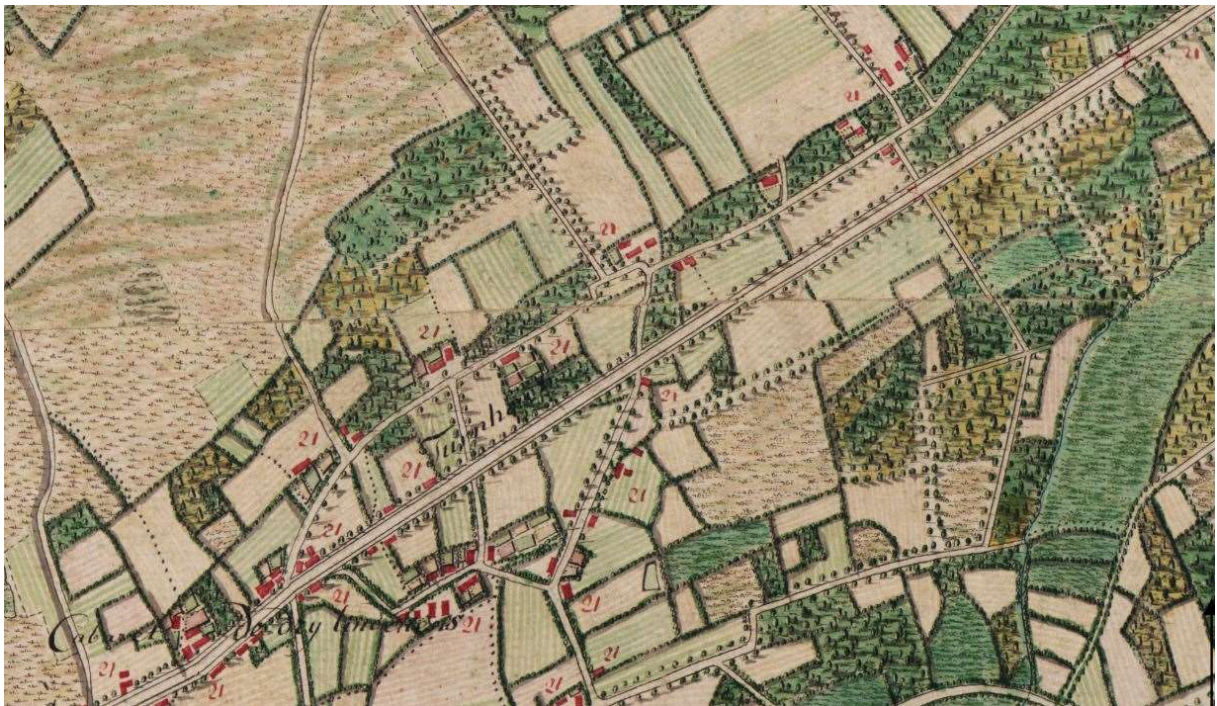

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Nieuwbouw aan de Van de Wervelaan te Schilde. Archeologienota

E.N.A. Heirbaut
N. Geelen

Colofon

Titel: Nieuwbouw aan de Van de Wervelaan te Schilde. Archeologienota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut & Niels Geelen

Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 302

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: maart 2020

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

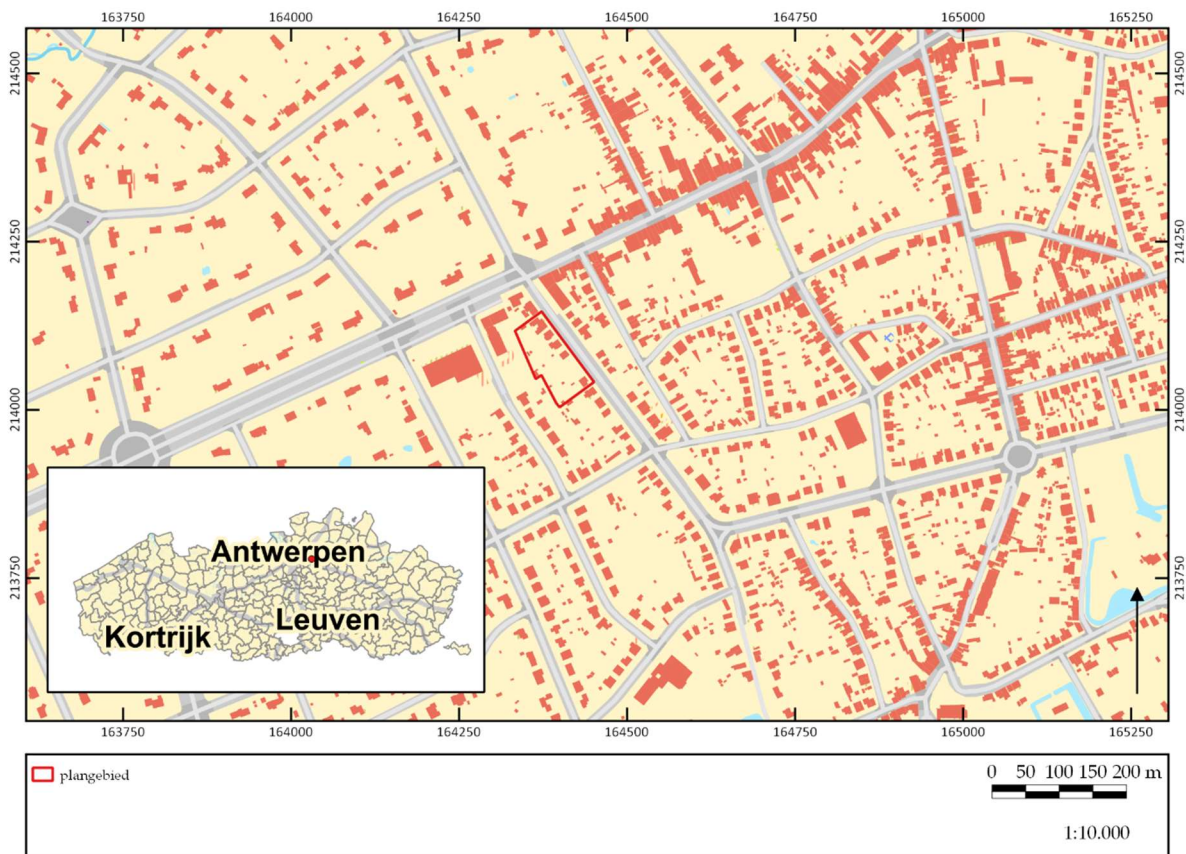
Deel I. Verslag van resultaten

Inhoudstafel

1 INLEIDING	5
1.1 RANDVOORWAARDEN	6
1.2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	7
2 VRAAGSTELLINGEN	8
3 METHODIEK VAN HET ONDERZOEK	9
3.1 ONDERZOEKSMETHODIEK	9
3.2 RAPPORTAGE EN AFBEELDINGEN	10
4 BESCHRIJVING VAN DE GEPLANDE WERKZAAMHEDEN	11
4.1 BESTAANDE TOESTAND	11
4.2 NIEUWE TOESTAND	15
5 ARCHEOLOGISCH BUREAUONDERZOEK	17
5.1 ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS	17
5.2 HISTORISCHE BRONNEN	17
5.3 CARTOGRAFISCHE BRONNEN	17
5.4 LUCHTFOTOGRAFIE	22
5.5 GEO(MORFO)LOGIE EN BODEM	25
5.5.1 DIGITAAL HOOGTEMODEL VLAANDEREN II	25
5.5.2 TERTIAIR GEOLOGISCHE KAART	27
5.5.3 QUARTAIR GEOLOGISCHE KAART	27
5.5.4 BODEMTYPE	28
5.5.5 POTENTIËLE BODEMEROSIE EN BODEMBEDEKKING	30
5.6 ARCHEOLOGISCHE BRONNEN	30
6 SYNTHESE	32
6.1 SYNTHESE VOOR GESPECIALISEERD PUBLIEK	32
6.1.1 SAMENVATTING VAN DE ONDERZOEKSRESULTATEN EN BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN	32
6.1.2 IMPACT VAN VROEGERE EN GEPLANDE WERKEN	34
6.1.3 POTENTIEBEPALING, KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL EN AANBEVELING	34
GERAADPLEEGDE LITERatuur	37
GERAADPLEEGDE WEBSITES	37
LIJST VAN FIGUREN	38

1 Inleiding

Het plangebied grenst in het noordoosten aan de Van de Wervelaan in Schilde (gemeente Schilde, provincie Antwerpen). Het ligt een vijftigtal meter ten zuiden van de Turnhoutsebaan. Het plangebied omvat acht percelen namelijk 90H2, 90K2, 90C2, 90D2, 89/2, 89T, 89F en 89S (fig. 1). Vijf percelen (90H2, 90K2, 90C2, 90D2 en 89S) zijn bebouwd, de drie overige percelen zijn onbebouwd of enkel bebouwd met kleine bijgebouwen. Het plangebied heeft een oppervlakte van 7.723 m². Het gebouw op perceel 90H2 is in gebruik als winkel, de overige gebouwen zijn woonhuizen. Op het terrein zullen drie nieuwe woonblokken van drie lagen worden gebouwd. Onder de nieuwe woonblokken wordt één grote ondergrondse parkeergarage voorzien.

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

Het doel van het onderzoek is het verkrijgen van een bekrachtigde archeologienota naar aanleiding van een omgevingsvergunning met stedenbouwkundig luik. Het onderzoek (projectcode 2020C241) werd uitgevoerd door Elly N.A. Heirbaut en Niels Geelen, waarvan één erkend archeoloog, conform de Code van Goede Praktijk. Onderhavige archeologienota bestaat uit twee delen: een verslag van de resultaten van het vooronderzoek (deel I) en het daaruit voortvloeiende programma van maatregelen (deel II).

Het onderzoek omvat in de eerste plaats een bureauonderzoek. Hierbij wordt nagegaan welke mogelijke archeologische en cultuurhistorische waarden zich binnen het projectgebied bevinden. Op basis van de resultaten van dit bureauonderzoek wordt geëvalueerd in hoeverre er voldoende informatie voorhanden is om tot

bovengenoemde doelstelling te bekomen, of dat er bijkomend vooronderzoek in een andere vorm (al dan niet met bodemingreep) noodzakelijk is.

Het verslag van de resultaten van het vooronderzoek omvat naast deze inleiding nog vijf hoofdstukken. In hoofdstuk 2 worden de vraagstellingen die voor dit onderzoek relevant zijn, opgesomd. Deze vraagstellingen zullen in hoofdstuk 6 beantwoord worden, in zoverre als mogelijk op basis van de resultaten van het vooronderzoek. De gehanteerde werkwijze en onderzoeksstrategie worden in hoofdstuk 3 beschreven. Hier wordt ook de gemaakte selectie inzake bronnen verantwoord (cf. de Code van Goede Praktijk, par. 12.5.2.1). De geplande werkzaamheden worden in hoofdstuk 4 beschreven. Hierbij is van groot belang dat duidelijk wordt in hoeverre de werken impact zullen hebben op het (eventueel aanwezige) bodemarchief. Hoofdstuk 5 vormt de weerslag van de resultaten van het bureauonderzoek (*assessment*), gebaseerd op een exhaustieve studie van het beschikbare kaartmateriaal, de historische en archeologische bronnen. In dit hoofdstuk wordt geëvalueerd wat de archeologische potentie van het plangebied is. In hoofdstuk 6 wordt een synthese gevormd op basis van het *assessment*, waarin de onderzoeksvragen beantwoord worden, en wordt ook geïnformeerd over de eventuele kennisvermeerdering die het plangebied kan opleveren. Verder wordt nagegaan in hoeverre de eventuele archeologische en cultuurhistorische waarden aangetast kunnen/zullen worden door de geplande werkzaamheden. Het eerste deel wordt afgesloten met de bibliografie en bijlagen. Het tweede deel omvat een gemotiveerd advies omtrent het vervolgtraject (programma van maatregelen).

1.1 Randvoorwaarden

Het terrein is momenteel ontoegankelijk voor verder archeologisch vooronderzoek buiten het bureauonderzoek aangezien het terrein nog in gebruik is en de bestaande woningen bewoond worden. Bovendien wordt het nu uitvoeren van verder archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem, zonder de zekerheid dat de omgevingsvergunning wordt verkregen, ervaren als een financieel risico. De sloopvergunning is bovendien gekoppeld aan de bouwvergunning; het terrein kan bijgevolg niet vrijgemaakt worden voorafgaand aan het verkrijgen van de bouwvergunning.

Het archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem zal bijgevolg in een uitgesteld traject worden uitgevoerd, om logistieke en economische redenen.

1.2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Van de Wervelaan 8-20, Schilde
Ligging	Van de Wervelaan 8-20, Schilde
Kadastrale gegevens	Schilde, afd. 2, sectie C, nr. 90H2, 90K2, 90C2, 90D2, 89/2, 89T, 89F en 89S
Bounding box	X 164099,01 Y 213863,56 X 144812,13 Y 214241,31
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2020C241
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Niels Geelen
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162
Termijn	maart 2020
Geplande ingreep	Afbraak van de huidige bebouwing en verhardingen Bouw van appartementsblokken
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 7.723 m ²
Totaal oppervlakte werken	ca. 6.090 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek, archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject

2 Vraagstellingen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op? Welke onderzoeksstrategie moet toegepast worden in het uitgesteld traject?

3 Methodiek van het onderzoek

3.1 Onderzoeksmethodiek

Om na te gaan of er archeologische en cultuurhistorische waarden in het plangebied aanwezig zijn en om een antwoord te kunnen geven op de in hoofdstuk 2 geformuleerde vraagstellingen, is een bureauonderzoek uitgevoerd. Hierbij zijn verschillende soorten bronnen geraadpleegd, die in hoofdstuk 5 besproken zullen worden (*assessment*). De meeste bronnen zijn online beschikbaar gesteld door de Vlaamse Overheid.

Om de fysische geografie van het projectgebied te onderzoeken zijn de bodemkaart, bodembedekkingskaart, erosiegevoeligheidskaart, tertiair geologische kaart en quartair geologische kaart geraadpleegd. Deze zijn online te raadplegen in de databases van Geopunt Vlaanderen (www.geopunt.be) en in de Databank Ondergrond Vlaanderen (www.dov.vlaanderen.be).

Om een beeld te krijgen van de historische (landschaps)ontwikkeling van het plangebied zijn de beschikbare historische en topografische kaarten geraadpleegd. De georeferende historische kaarten, dit zijn de kaart van Frickx (1712), de kaart van de Ferraris (1771-1778), de Atlas der Buurtwegen (1841), de kadasterkaart van Popp (1842-1879) en de kaart van Vandermaelen (1846-1854), kunnen online geraadpleegd worden via het Geoportaal Onroerend Erfgoed (www.geo.onroenderfgoed.be).

De kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw is voor dit gebied niet beschikbaar. Op dezelfde website zijn ook verschillende 20^e- en 21^e-eeuwse luchtfoto's te raadplegen. Daarnaast is gebruik gemaakt van ander historisch kaartmateriaal, o.a. uit de Koninklijke Bibliotheek te Brussel, dat is in te zien via de website van Cartesius (www.cartesius.be). Voor de historische bronnen is gebruik gemaakt van de inventaris onroerend erfgoed en van schriftelijke bronnen. De combinatie van historische bronnen, historische kaarten, topografische kaarten en luchtfoto's zorgt ervoor dat de ontwikkeling van het projectgebied en de ruimere omgeving vanaf de 18^e eeuw tot het heden goed in beeld gebracht kan worden.

Om ook zicht te krijgen op de perioden vóór de 18^e eeuw is onderzocht of er zich in en/of nabij het plangebied archeologische resten in de ondergrond bevinden of reeds zijn onderzocht. Om dit te kunnen bepalen, zijn voornamelijk de online beschikbare gegevens geanalyseerd. Hierbij is in eerste instantie de database van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI; www.cai.onroenderfgoed.be) bevraagd. Hierbij moet opgemerkt worden dat de CAI niet volledig is en geen garantie biedt op de aan- of afwezigheid van een eventuele archeologische site. Ook is www.inventaris.onroenderfgoed.be geraadpleegd voor het plangebied en de ruimere omgeving. Verder werd ook de lokale heemkundige vereniging gecontacteerd om eventuele ontbrekende informatie aan te vullen. Via het Erfgoedhuis Kortenberg vzw is aanvullende informatie ontvangen. Dit is verder in dit rapport verwerkt.

Naast het onderzoek naar de historische ontwikkeling van het gebied en de reeds gekarteerde archeologische vindplaatsen, dienen ook de geplande werkzaamheden en de (eventueel) hierbij horende verstoringen in kaart gebracht te worden. De beschrijvingen gebeuren op basis van de plannen en schetsen die de opdrachtgever ter beschikking heeft gesteld (hoofdstuk 4). Hiertoe behoren de plannen van en informatie over de bestaande bebouwing (“bestaande toestand”) en de bouwtekeningen van het te realiseren project (“nieuwe toestand”).

Op basis van alle beschikbare gegevens is tenslotte een conclusie getrokken omtrent de kans op de aanwezigheid van archeologisch erfgoed met een groot potentieel tot kennisvermeerdering, en de eventuele intactheid van een al dan niet aanwezige archeologische site (hoofdstuk 6). Hieruit vloeit een advies omtrent eventuele vervolgstappen die genomen moeten worden.

3.2 Rapportage en afbeeldingen

De indeling in hoofdstukken is reeds eerder beschreven. Wat betreft de afbeeldingen die in deze archeologienota zijn opgenomen, geldt dat zij alle zijn afgebeeld op klein formaat omwille van de opmaak van de tekst. In bijlage zijn de beschikbare plannen opgenomen.

De kaarten die gemaakt zijn op basis van de beschikbare bodemkaarten, luchtfoto’s en CAI zijn zoveel mogelijk op eenzelfde schaal vervaardigd (zie ook figurenlijst). Omwille van de duidelijkheid (vb. situeren van het plangebied ten opzichte van de omringende omgeving) kan hiervan afgeweken zijn. Historische kaarten zijn op een andere schaal gemaakt om zo ook zicht te geven op een groter gebied, of juist in te zoomen op details.

De in deze archeologienota opgenomen informatie en plannen zijn vermeld met toezegging van de opdrachtgever.

4 Beschrijving van de geplande werkzaamheden

4.1 Bestaande toestand

Het plangebied bestaat uit acht percelen namelijk 90H2, 90K2, 90C2, 90D2, 89/2, 89T, 89F en 89S. Vijf percelen (90H2, 90K2, 90C2, 90D2 en 89S) zijn bebouwd. Deze gebouwen situeren zich aan de straatzijde van het plangebied. Het gebouw op perceel 90H2 is in gebruik als winkel, de overige gebouwen zijn woonhuizen. Niet van alle gebouwen zijn plannen voorhanden. Van huis nr. 14 zijn zowel een funderingsplan als een snede beschikbaar (fig. 2a). De kelder is ca. 1,7 m diep, maar heeft een dikke vloerplaat. Hierdoor is de geschatte diepte van de bouwput ter hoogte van de kelder ca. 2 m. Niet het hele huis is onderkelderd. Buiten de kelder, die zich langs de straatkant bevindt en een oppervlakte blijkt te hebben van ca. 200 m², is het gebouw opgetrokken op een funderingsplaat die op vaste grond ligt. Alleen ter hoogte van de buitenmuren zijn de funderingen tot ruim 1 m diep ingegraven.

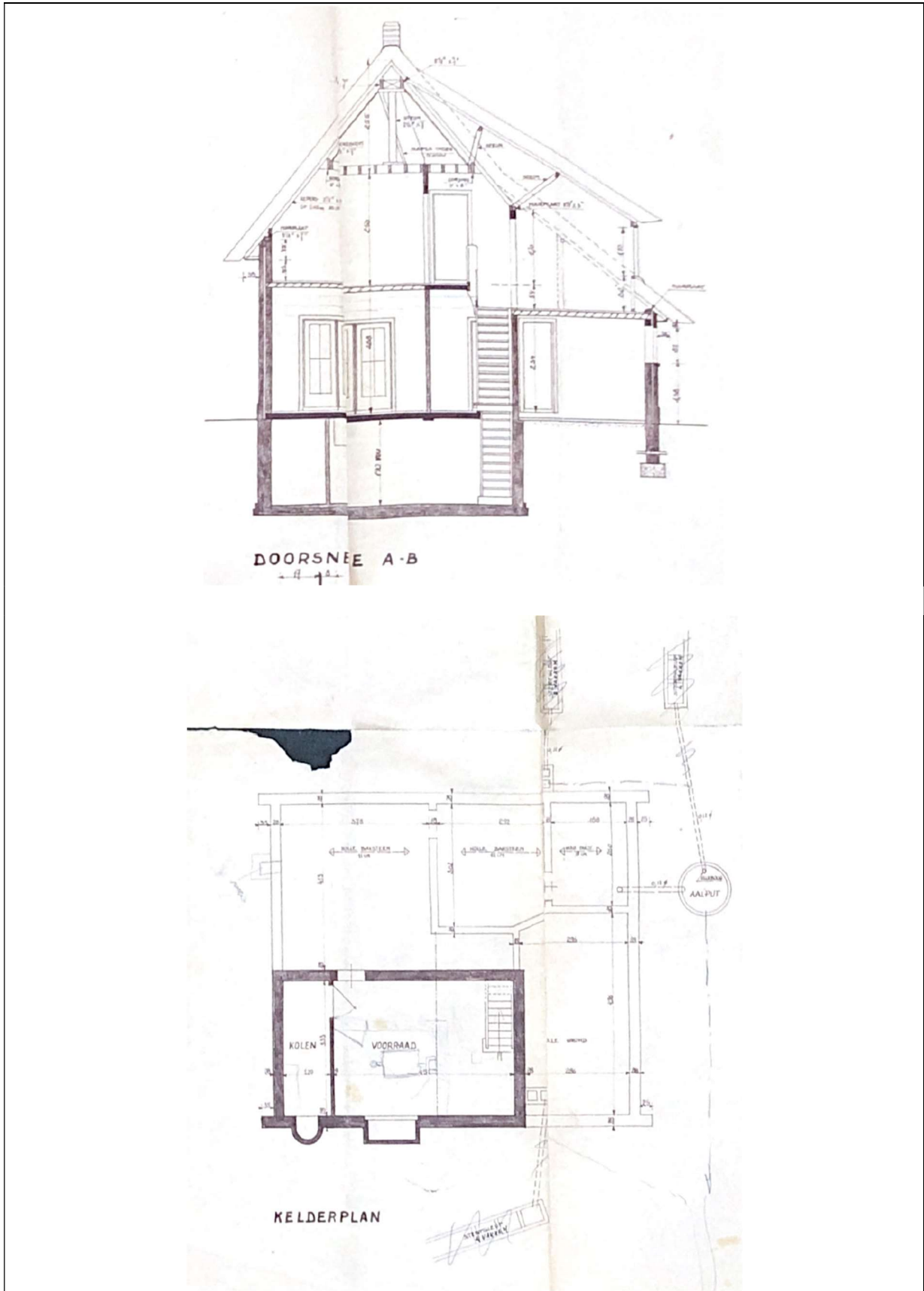
Van de aangrenzende huizen met nummers 12 en 16 zijn geen bouwplannen bekend. In beide woningen zijn er wel kelders aanwezig, telkens één die zich niet onder de volledige woning bevindt. In het geval van huis nr. 12 bevindt de kelder zich langs de straatkant, in de noordoostelijke hoek van de woning. Op aangeven van de opdrachtgever blijkt het om een kelder te gaan waarin gestaan kan worden, en kan er dus van een gelijkaardige diepte uitgegaan worden als bij huis nr. 14. Bij huis nr. 16 ligt de kelder ook langs de straatkant maar is hij smaller dan bij de andere huizen en loopt verder door naar de achterkant van de woning. Ook hier gaat het om een volwaardige kelder. De rest van de beide woningen is opgetrokken op een vaste plaat op volle grond, er zijn geen kelders noch kruipkelders aanwezig. Ingeschat wordt dat beide kelders een grondoppervlak hebben van ca. 200 m².

Tenslotte kan hetzelfde gezegd worden voor huis nr. 20. De kelder is gelijkaardig aan die van huis nr. 16, en bevindt zich met andere woorden centraal in de woning, startend vanaf de straatkant en lopend tot ongeveer achteraan de woning. Het is met andere woorden een smalle kelder, maar in oppervlak zal hij ook ca. 200 m² bedragen. Ook hier gaat het om een volwaardige kelder.

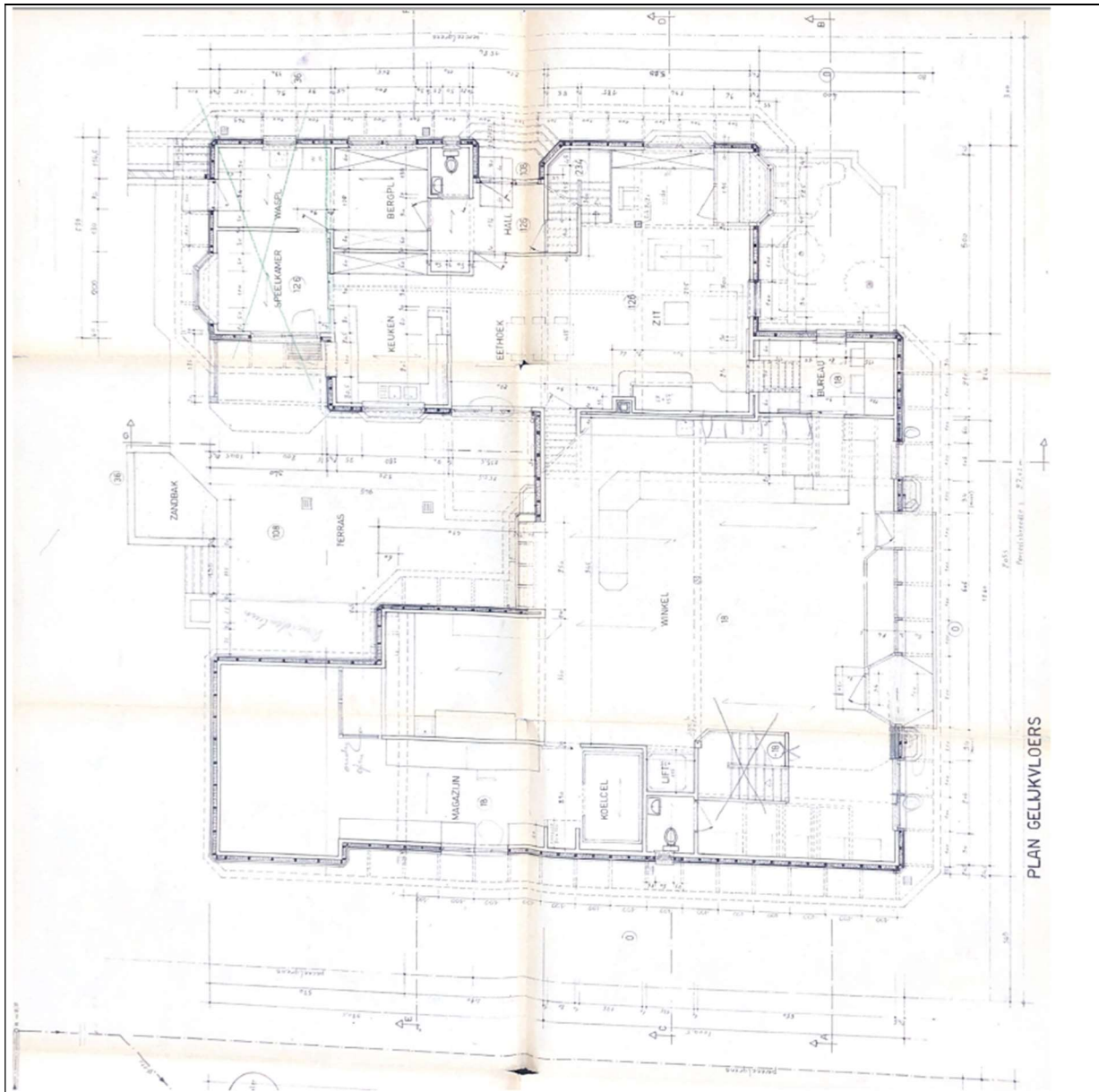
Het grondplan van de winkel is wel bekend, maar een funderingsplan niet (fig. 2b). Toch heeft deze winkel ook een kelder, die zich onder de noordelijke vleugel bevindt. Hier beslaat hij bijna het volledige oppervlak van de bebouwing. Volgens de opdrachtgever gaat het ook hier om een volwaardige kelder, en kan dus uitgegaan worden van een diepte van ca. 2 m. De rest van de winkel is niet onderkelderd. Ook hier zullen de funderingen van de buitenmuren dieper zijn ingegraven als de rest van de funderingsplaat.

Achter de gebouwen liggen tuinen met kleinere bijgebouwen, gazon, struiken en bomen. In de tuinen van percelen 90C2 en 90D2 staan grote bomen. Elk van deze percelen heeft aan de straatzijde een verharde inrit. Aan de straatzijde van de winkel op perceel 90H2 ligt een volledig verhard parkeerterrein.

De drie overige percelen (89/2, 89T en 89F) zijn onbebouwd of enkel bebouwd met kleine bijgebouwen. Deze percelen zijn begroeid met gras en kleinere struiken.

Figuur 2a. Bouwplannen huis nr. 14.

Figuur 2b. Grondplan winkel huisnr. 8 (noorden is bovenaan).

Figuur 2c. Overzichtsfoto's vanaf de straat (linksboven: winkel nr. 8, rechtsboven nr. 10, midden links nr. 12, midden rechts nr. 14, onder leeg perceel tussen nr. 14 en nr. 16).

4.2 Nieuwe toestand

Alle bestaande gebouwen en bijgebouwen worden voorafgaand aan de geplande werken gesloopt en alle begroeiing zal worden verwijderd.

Figuur 2. Inplantingsplan van de nieuwbouw.

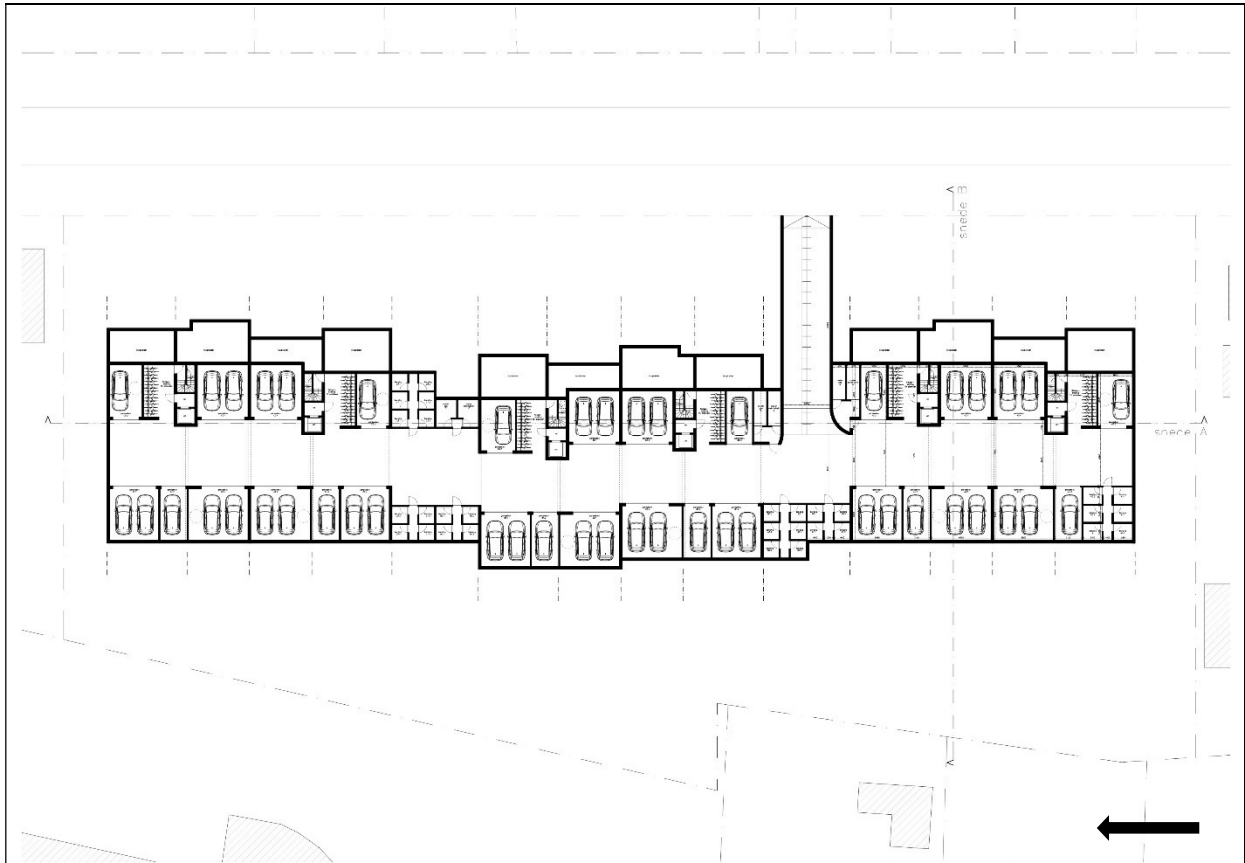
Binnen het plangebied worden drie nieuwe woonblokken met drie bouwlagen gebouwd. Elke blok bestaat per verdieping uit vier aparte wooneenheden. Onder de drie nieuwe blokken wordt één gemeenschappelijke ondergrondse parkeergarage voorzien met een oppervlakte van 2.477 m². Aan de achterzijde van de gebouwen is de geplande parkeergarage breder dan de woonblokken. In deze parkeergarage wordt ruimte voorzien voor 29 garageboxen, 6 fietsenstallingen, 30 bergingen, 2 ruimtes voor de gasmeter en 2 voor de elektriciteitsmeter en 6 liftkokers.

Het vloerniveau van de parkeergarage bevindt zich op een diepte van 3,06 m -mv. De totale diepte, met inbegrip van de betonplaat, zal ca. 3,5 m -mv bedragen. De inrit naar de parkeergarage vertrekt vanaf de Van de Wervelaan en loopt tussen het meest zuidelijke en het centrale gebouw door.

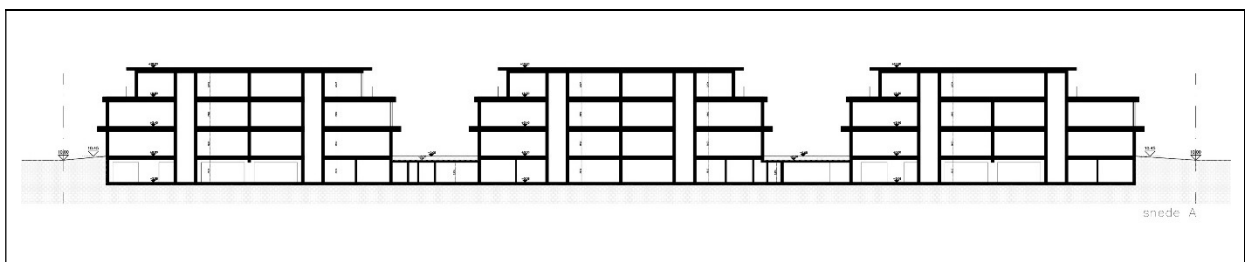
Aan de straatzijde van elk van de drie geplande gebouwen worden telkens vier kruipkelders voorzien. De totale oppervlakte van deze kruipkelders bedraagt 405 m². Het vloerniveau van deze kruipkelders bereikt een diepte van 95 cm -mv. De totale diepte met inbegrip van de betonplaat bedraagt ca. 1,2 m -mv.

Aan de achterzijde van de gebouwen wordt een tuinzone voorzien. Op het huidige inplantingsplan is nog geen tuinaanleg voorzien, dit wordt later pas bepaald na het verkrijgen van de vergunning.

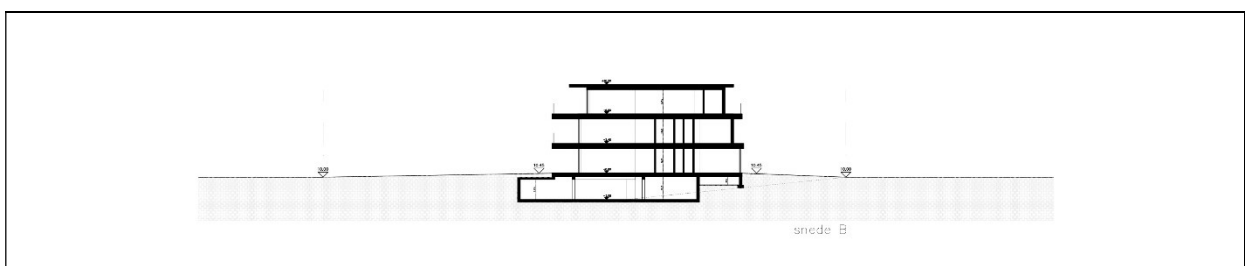
De geplande bebouwing overlapt slechts voor een klein gedeelte met de bestaande bebouwing. Dit betekent dat de nieuwbouw gedeeltelijk in al geroerde grond zal worden opgetrokken maar ook grotendeels op nog niet geroerde bodem. Aangezien de nieuwbouw een zeer diepe kelder krijgt, wordt rekening gehouden met een talud bij de bouwput, waar de bodem ook vergraven zal worden.

Figuur 2b. Kelderplan nieuwe situatie.

Figuur 2c. Typesnede 1 (snede door de drie blokken: noordwest-zuidoost).

Figuur 2d. Typesnede 2 (snede door een blok: noordoost-zuidwest).

5 Archeologisch bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt verslag uitgebracht van het bureauonderzoek naar de archeologische en historische kennis over het plangebied (*assessment-rapport*). De hierbij gehanteerde methoden, technieken en criteria zijn beschreven in hoofdstuk 3.

5.1 Archeologische voorkennis

Er is nog geen archeologisch onderzoek in welke vorm dan ook uitgevoerd binnen de grenzen van het plangebied. Deze bureaustudie is met andere woorden het eerste onderzoek dat voor deze locatie wordt uitgevoerd. Buiten de grenzen van het plangebied zijn op verschillende locaties al archeologisch onderzoek uitgevoerd. Deze worden beschreven in paragraaf 5.6.

5.2 Historische bronnen

Voor het historisch onderzoek is gebruik gemaakt van de gegevens uit de inventaris onroerend erfgoed en heemkundige literatuur online. Schilde maakte onderdeel uit van het markgraafschap Antwerpen. In 1106 werd het aan het hertogdom Brabant toegevoegd. De oudste vermelding is te vinden in een oorkonde uit 1183, waarin de naam 'Schlina' wordt vernoemd.

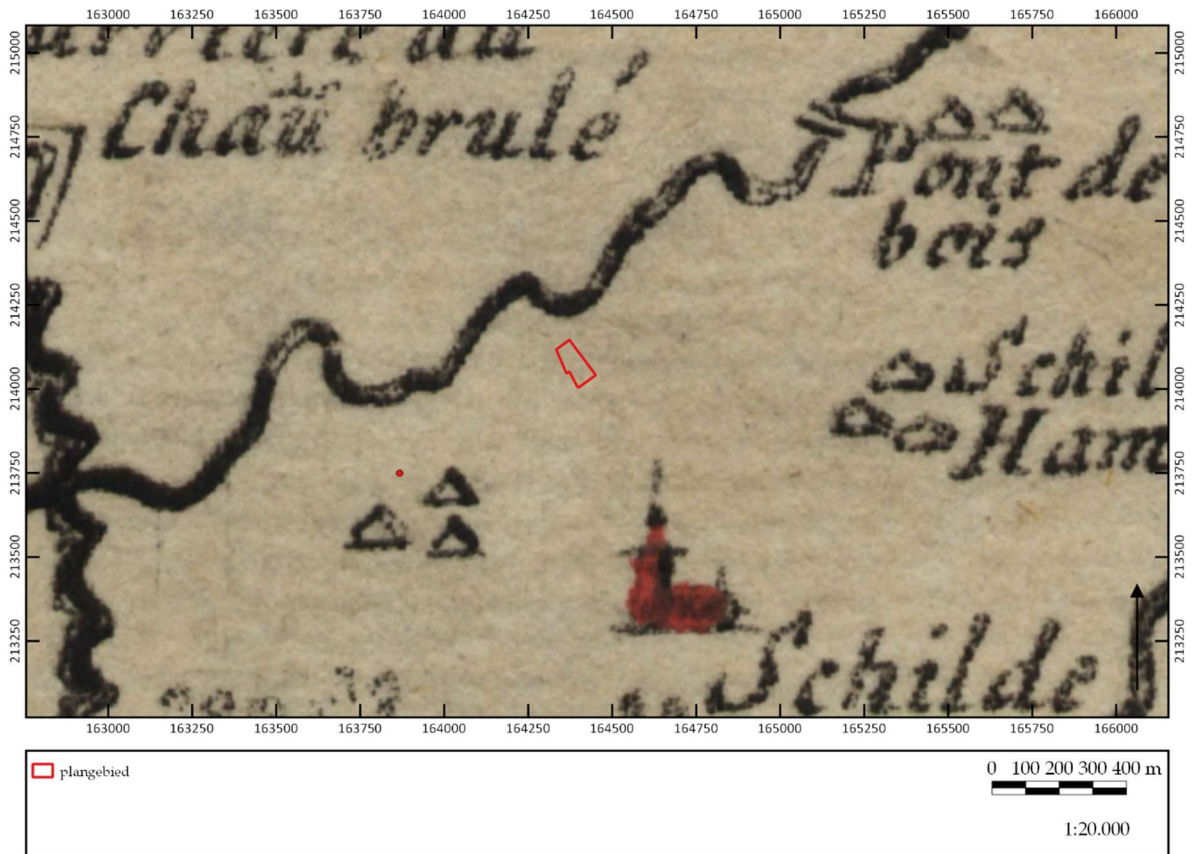
De dorpskern vormde zich tussen een heidelandchap dat zich in het noorden bevond en de moerassige vallei van het Groot Schijn in het zuidoosten. Van belang voor de geschiedenis van de gemeente zijn de Sint-Guibertuskerk en het Puttenhof. Dat vormde het geestelijk centrum van de gemeente, met laathof en abtskamer van de abdij van Affligem. De abdij van Affligem had ruime bezittingen in Schilde, net zoals de familie van Diedeghem die in de 14^e en 15^e eeuw eigenaar waren van de heerlijkheid Schilde. Buiten de grootgrondbezitters en de abdijen was de rest van het grondgebied in het bezit van de hertog van Brabant.

Rond 1910 werden in het oosten van de gemeente het Fort van 's Gravenwezel en de Schans van Schilde gebouwd. Deze verdedigingswerken maakten deel uit van de Stelling van Antwerpen, met de bedoeling de stad uit te bouwen tot nationaal reduct. In 1939 werden beide forten aangesloten op de nieuwe anti-tankgracht die liep van Berendrecht tot Oelegem en diende om de noordoostelijke zijde van Antwerpen te beschermen tegen tankaanvallen.

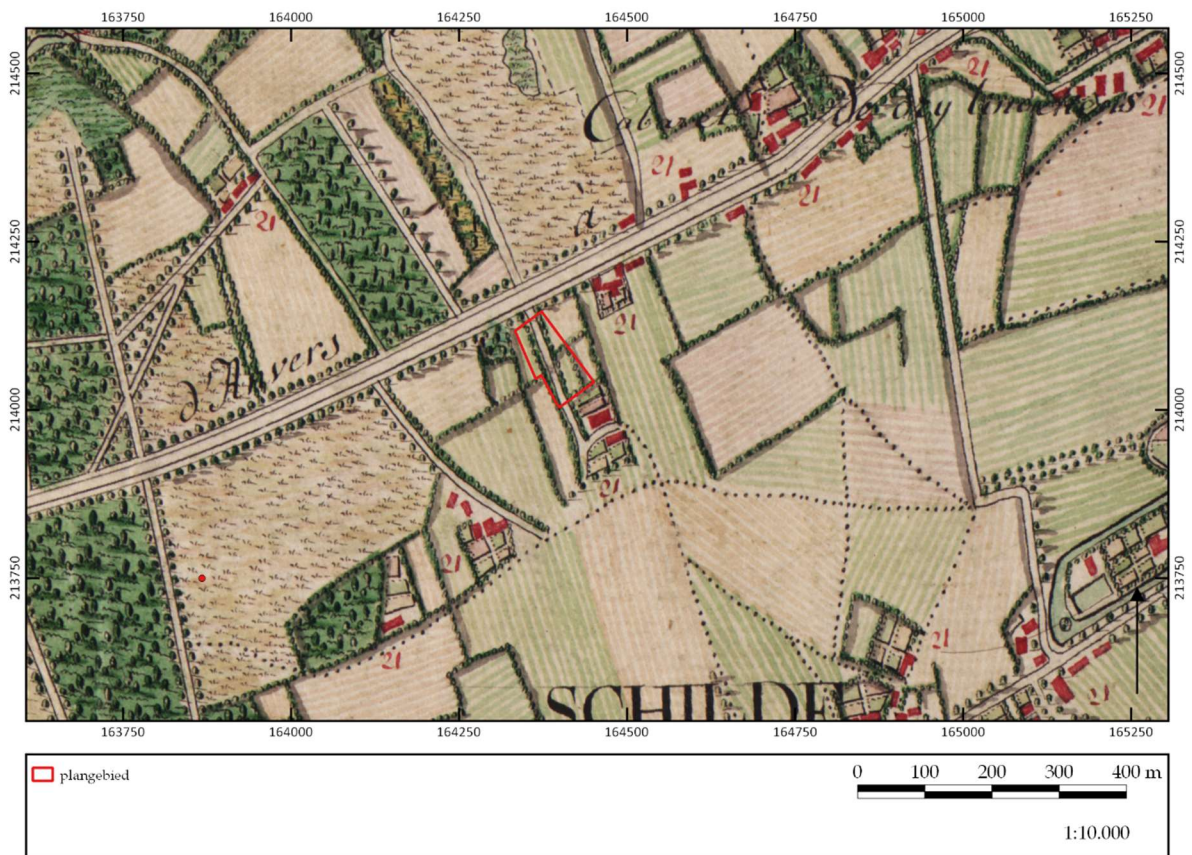
5.3 Cartografische bronnen

Voor dit gedeelte van het onderzoek zijn de kaarten van Frickx, van de graaf De Ferraris, de Atlas der Buurtwegen en van Vandermaelenkaart gebruikt. De topografische kaart van het Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw en de Poppkaart zijn voor dit plangebied niet beschikbaar.¹ Er zijn in dit kader ook recente topografische kaarten ook bekeken.

¹ Alle gebruikte kaarten en luchtfoto's kunnen online geraadpleegd worden op <http://www.geopunt.be>. Dit zal niet elke keer herhaald worden bij de desbetreffende kaartbeschrijving.

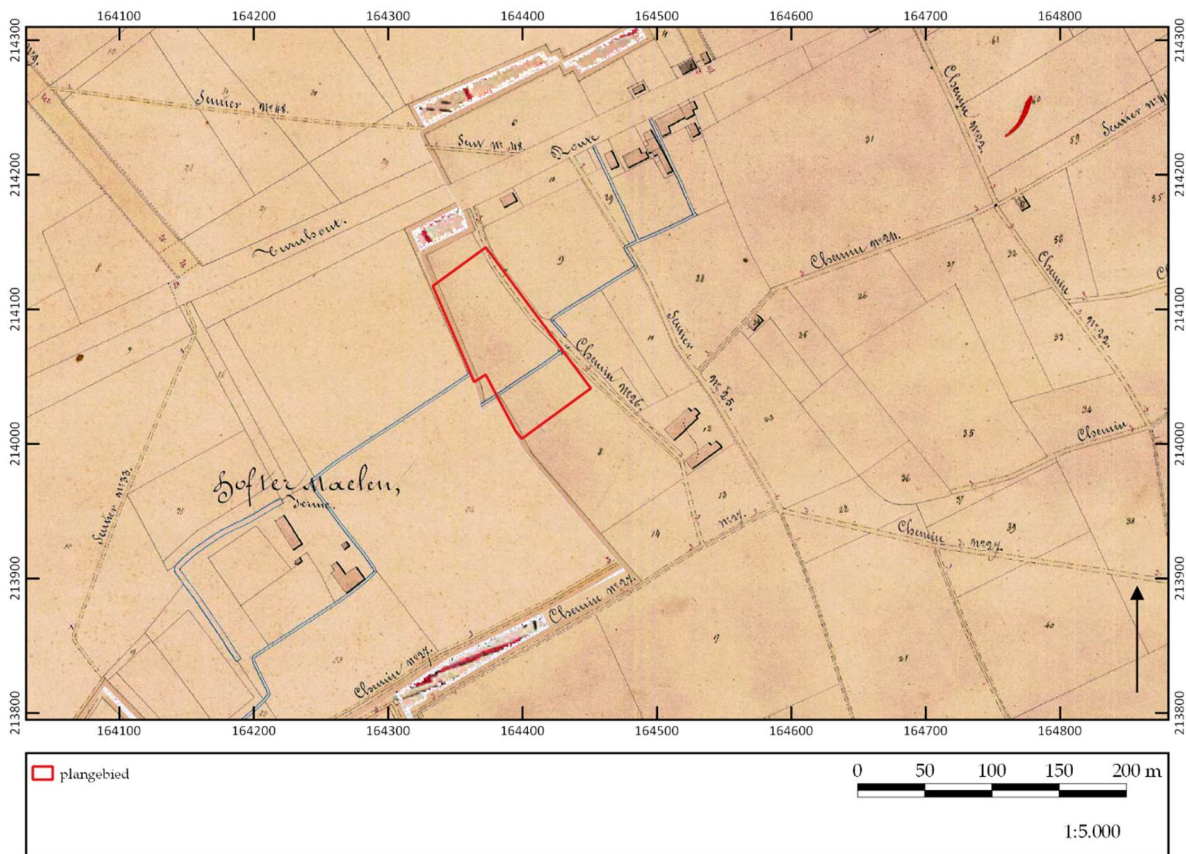
Figuur 3. Uitsnede uit de Frickxkaart (1744). ©LARES

Figuur 4. Uitsnede uit de Ferrariskaart (1771-1778). ©LARES

Het plangebied ligt ten noordwesten van de historische dorpskern van Schilde en vlak ten zuiden van een waterloop. Als algemeen referentiekader lijkt de Frickxkaart (fig. 3) echter moeilijk als alleenstaand cartografisch document leesbaar. De kaart is te algemeen om er duidelijke informatie over het plangebied uit af te leiden. Daarenboven kan de kaart niet goed gegeoreferereerd worden.

De Ferrariskaart (1771-1778) is op deze locatie alvast duidelijk en gedetailleerd te plaatsen (fig. 4) en het plangebied is goed te zien. Het plangebied ligt ongeveer 650 m ten noordwesten van de kerk van Schilde. De Turnhoutsebaan bestond in deze periode al. De huidige Van de Wervelaan bestond echter nog niet. In de omgeving zijn meerdere hoeses en/of woningen op te merken, vooral in oostelijke richting langs de Turnhoutsebaan. Het plangebied is op de kaart aangeduid als agrarisch gebied (akker) waarbij de verschillende akkers afgebakend zijn met bomenrijen. Dwars door het onderzoeksgebied loopt een weg vanaf de Turnhoutsebaan in het noorden richting een hoeve bestaande uit twee gebouwen die enkele meters ten zuiden van het plangebied ligt. Het landschap rondom het plangebied is vrij gevarieerd en bestaat buiten akkerland ook nog uit heidegebied, bos en natte weilanden.

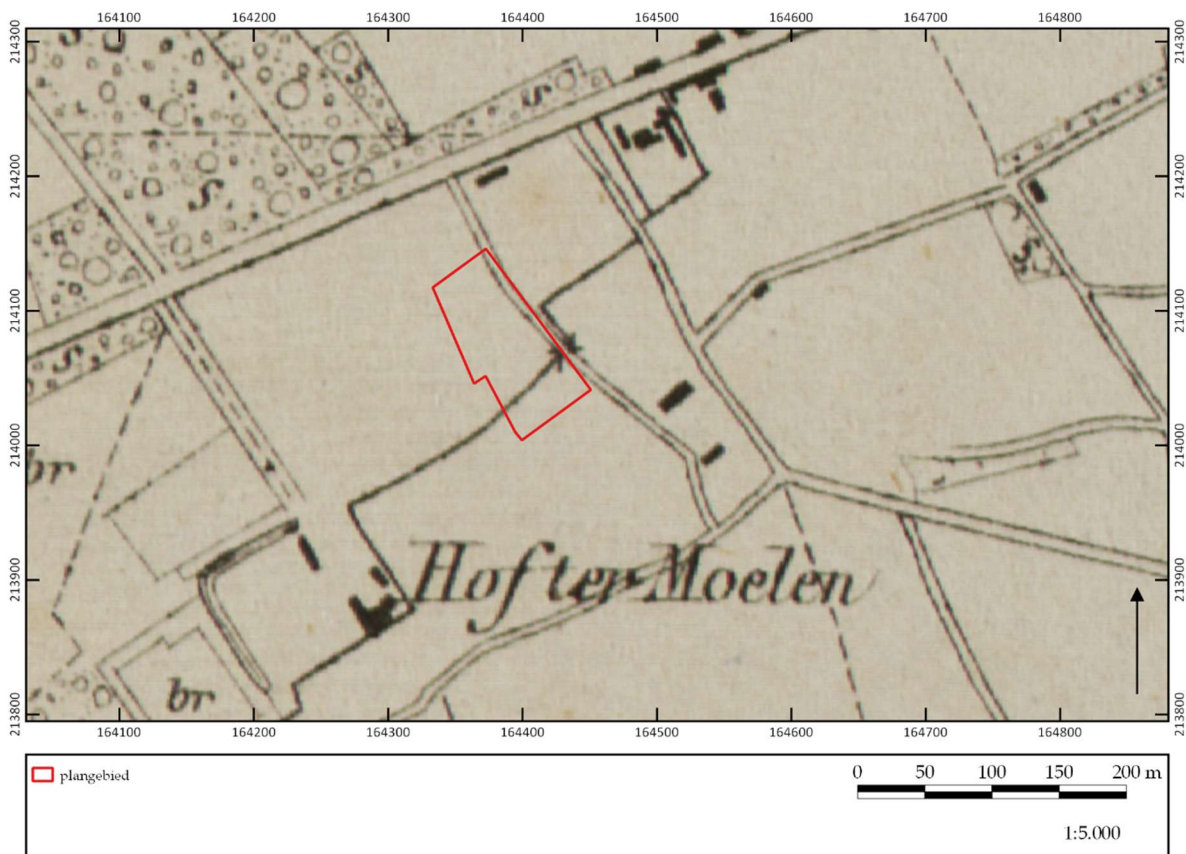
Figuur 5. Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (1841). ©LARES

Ongeveer driekwart eeuw later worden de kaarten van de Atlas der Buurtwegen (1841) gemaakt (fig. 5). Op deze kaart is het wegenpatroon beter vergelijkbaar met de huidige situatie. Het plangebied grenst in het oosten aan chemin nr. 26. Deze weg komt overeen met de huidige Van de Wervelaan. Het is mogelijk dat de weg die op de Ferrariskaart door het plangebied loopt in feite dezelfde weg is. Over het zuidelijke deel van het plangebied loopt een gracht van zuidwest naar noordoost. Het

plangebied is aangeduid als onbebouwd. Het bodemgebruik is op deze kaart niet af te lezen, maar mogelijk was het in die tijd nog steeds in gebruik als akker. Ongeveer 150 m ten zuidwesten van het plangebied ligt Hof ter Maelen/Moelen. Deze hoeve bestaat uit twee grotere gebouwen en twee kleine bijgebouwen.

De Vandermaelenkaart (1846-1854) vertoont geen wezenlijk ander beeld dan de Atlas der Buurtwegen (fig. 6). Het plangebied is nog steeds onbebouwd en over het zuidelijke deel van het gebied loopt een gracht. Deze gracht loopt onder de Van de Wervelaan door, richting het noordoosten.

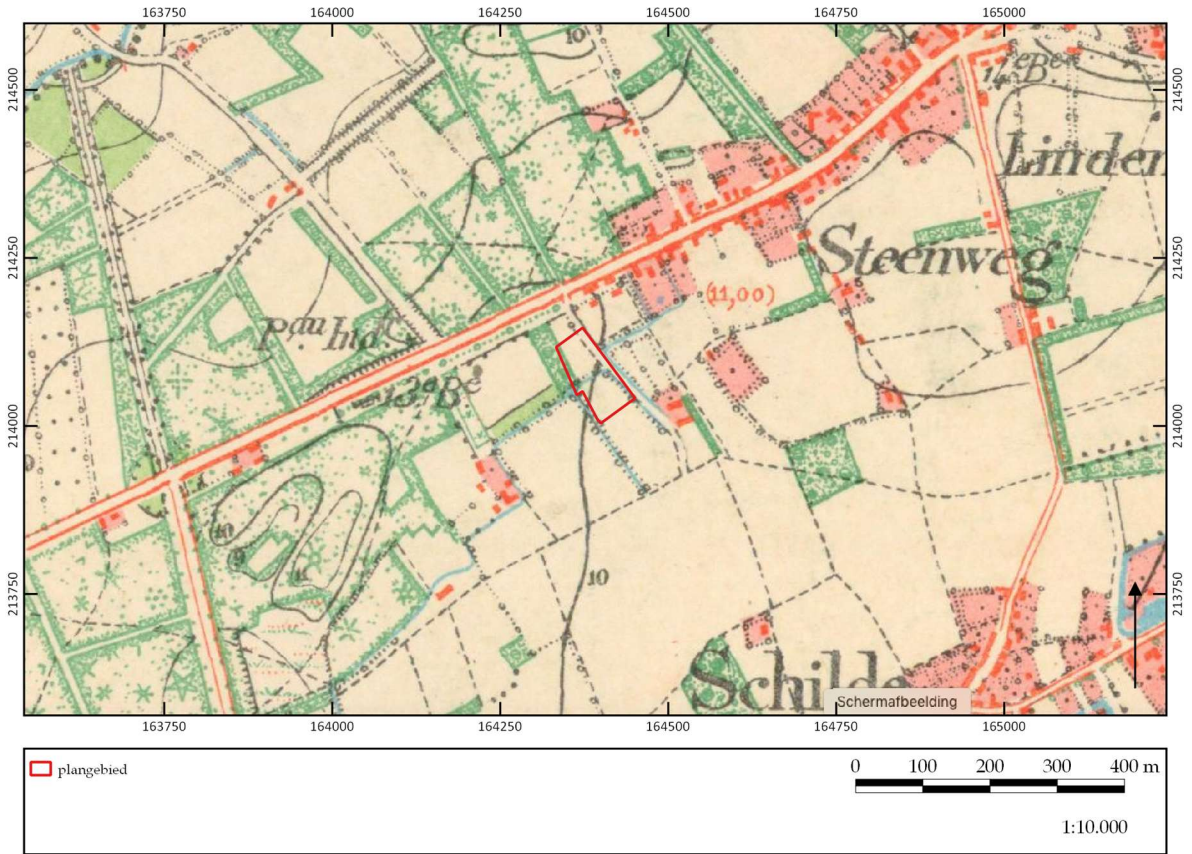
De hierboven besproken historische kaarten tonen een hoge mate van continuïteit in en rond het plangebied vanaf de tweede helft van de 18^e eeuw tot het einde van de 19^e eeuw. Het stratenplan bleef daarbij onveranderd en de regio, en meer bepaald het plangebied, kan als landbouwareaal gekarakteriseerd worden. Geen enkel kaartbeeld lijkt bewoning te suggereren binnen het plangebied.

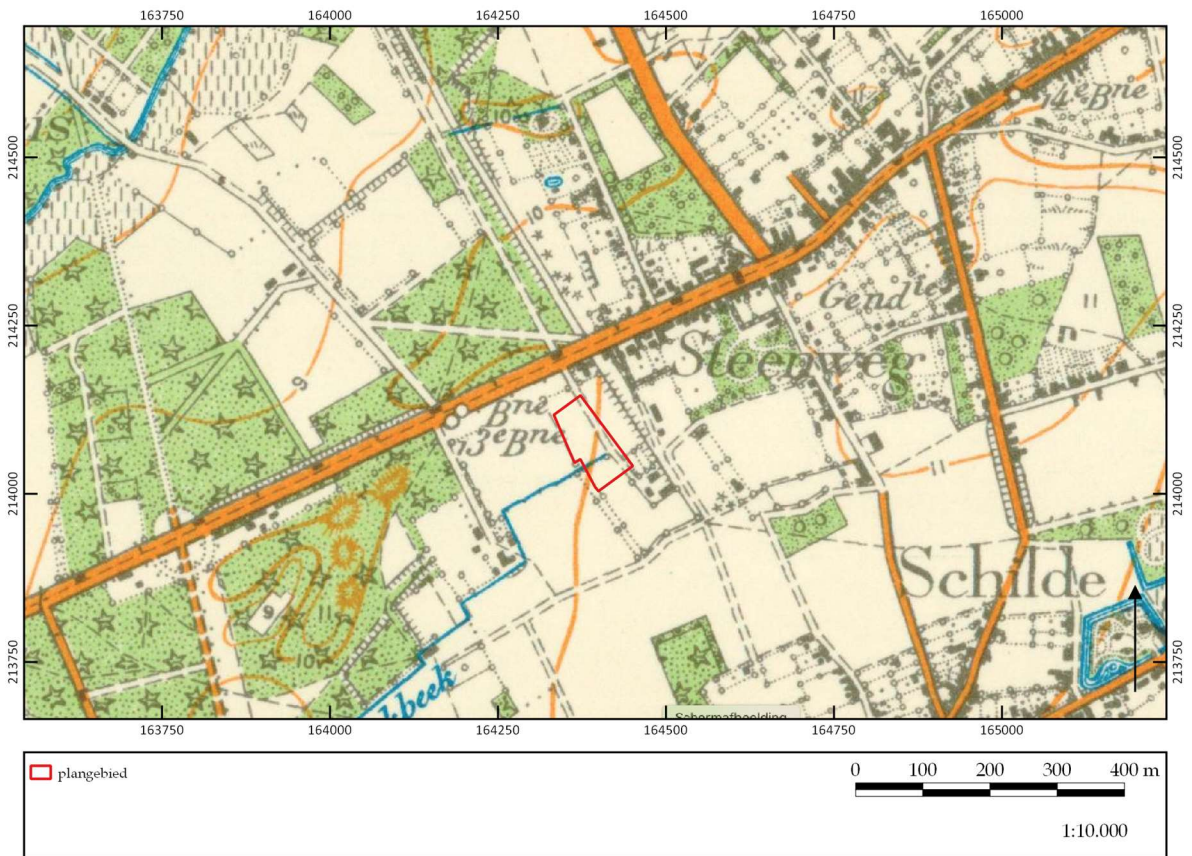
Figuur 6. Uitsnede uit de Vandermaelenkaart (1846-1854). ©LARES

Afsluitend zijn nog enkele topografische kaarten bekeken. Door de grote continuïteit binnen het plangebied en de hoge tijdsresolutie van de verschillende beschikbare topografische kaarten werd ervoor gekozen hier slechts twee te bespreken.² Op de topografische kaart van 1873 (fig. 7) neemt het aantal bospercelen in de buurt van het plangebied toe. Het plangebied grenst in het noordwesten aan een bosperceel. Op de topografische kaart van 1939 (fig. 8) is dit bos weer verdwenen. De gracht die sinds de

² Voor het meest complete overzicht aan gegeoreferencierte topokaarten voor het plangebied zie www.cartesius.be.

Figuur 7. Uitsnede uit de topografische kaart van 1873 . ©CARTESIUS

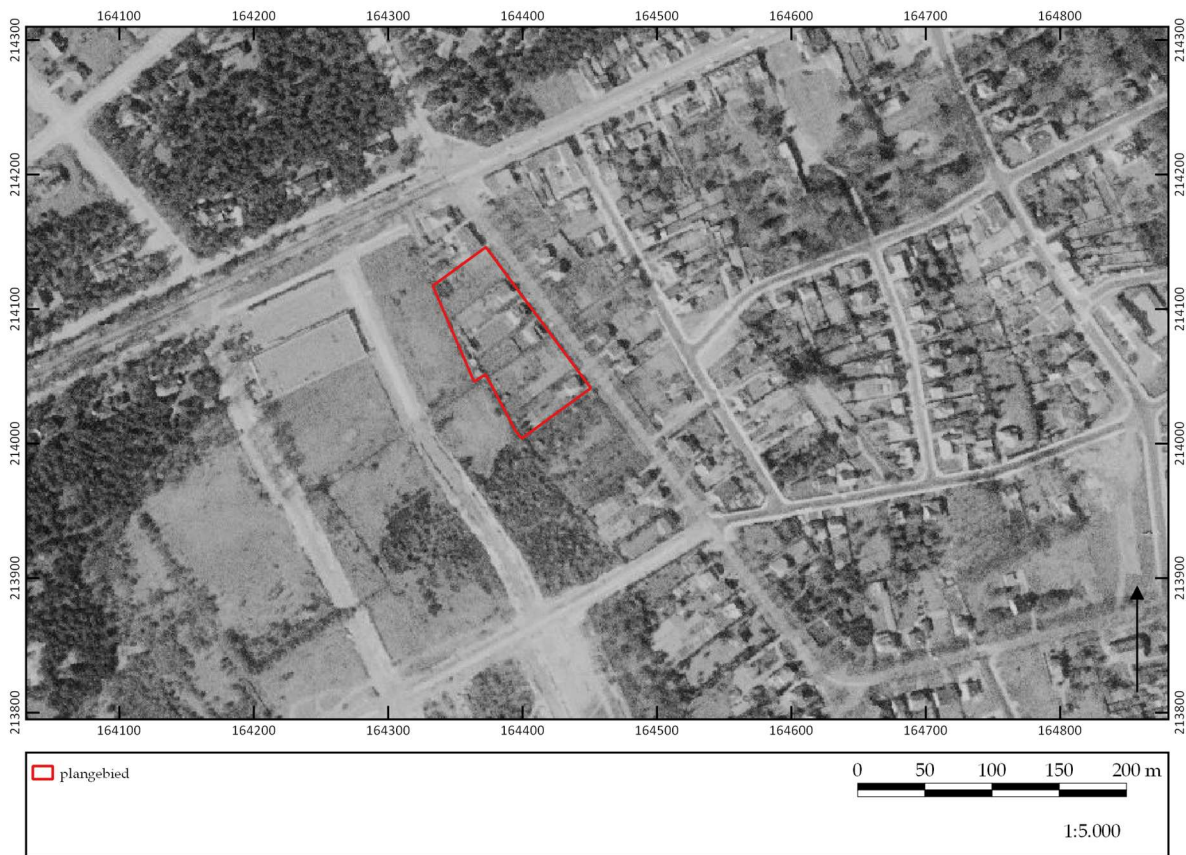

Figuur 8. Uitsnede uit de topografische kaart van 1939 . ©CARTESIUS

eerste helft van de 19^e eeuw over het zuiden van het plangebied stroomde stopt nu ter hoogte van de Van de Wervelaan en loopt niet langer verder in noordoostelijke richting. De bebouwing langs de Turnhoutsebaan neemt sterkt toe maar het plangebied blijft wel volledig onbebouwd.

5.4 Luchtfotografie

Ter aanvulling van de 18^e- tot 20^e-eeuwse historische kaarten zijn ook recentere luchtfoto's uit verschillende jaartallen bekeken. De luchtfoto uit 1971 (fig. 9) is zeer grofkorrelig maar toont wel aan dat percelen 90K2, 90C2, 90D2 en 89S reeds bebouwd zijn. Vermoedelijk gaat het om dezelfde gebouwen die zich ook nu nog op deze percelen bevinden.

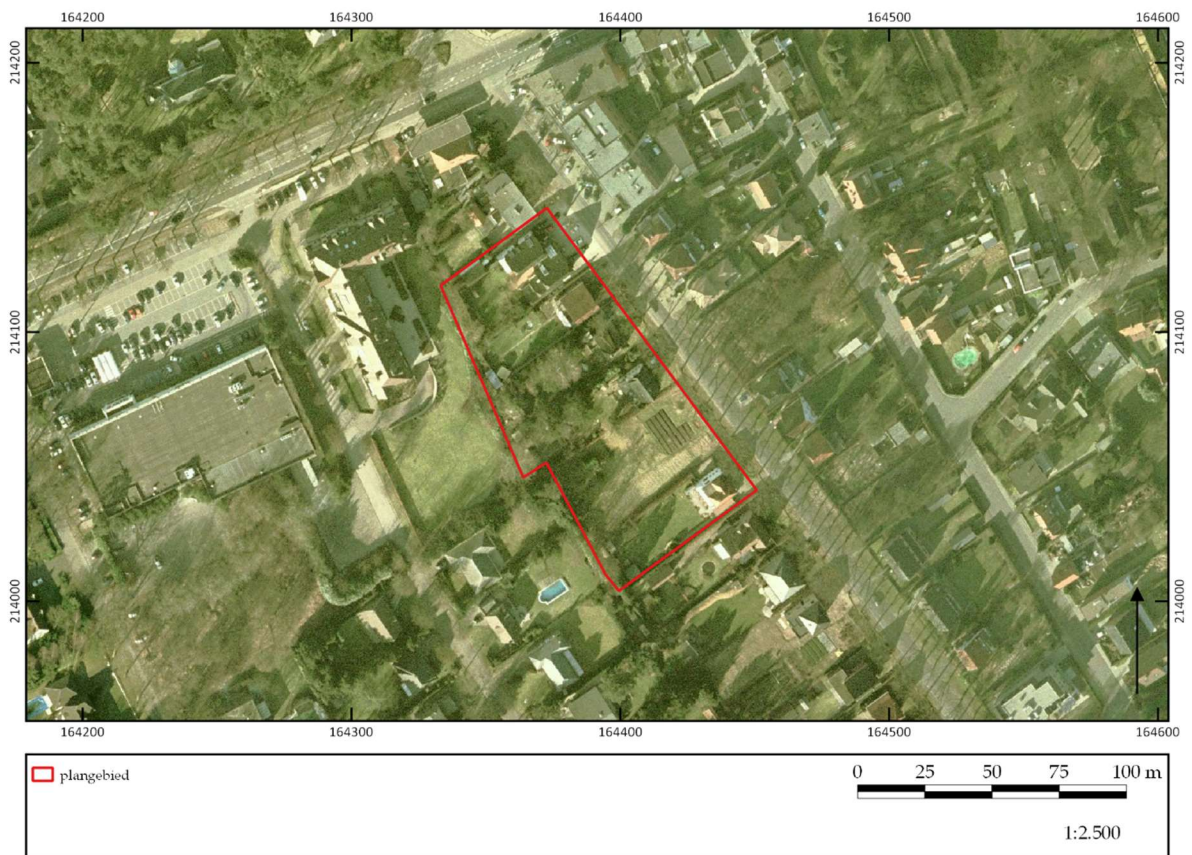

Figuur 9. Uitsnede van de luchtfoto uit 1971. ©LARES

De situatie op de luchtfoto uit 1979-1990 (fig. 10) sluit hier grotendeels bij aan. Perceel 90H2 is bebouwd met de huidige winkel. Deze situatie komt overeen met de huidige situatie binnen het plangebied. Ten zuiden van het onderzoeksgebied is de bebouwing eveneens sterk toegenomen. De luchtfoto's van 2000-2003 en 2005 tonen een steeds toenemende mate van bebouwing in de omgeving. Algemeen gesteld duiden deze luchtfoto's de bestaande situatie aan. Een gelijkaardig beeld als voorgaande is te zien op de meest recente luchtfoto uit 2019 (fig. 13).

Figuur 10. Uitsnede van de luchtfoto uit 1979-1990. ©LARES

Figuur 11. Uitsnede van de luchtfoto uit 2000-2003. ©LARES

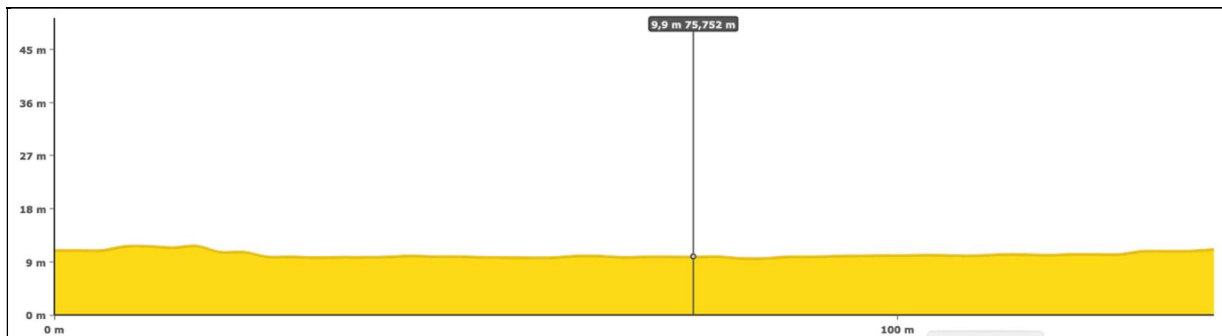
Figuur 12. Uitsnede van de luchtfoto's uit 2005. ©LARES

Figuur 13. Uitsnede van de luchtfoto's uit 2019. ©LARES

5.5 Geo(morfo)logie en bodem

Om de geomorfologie en de bodemopbouw van het plangebied te bestuderen, zijn de bodemkaart van Vlaanderen, de potentiële bodemerosiekaart, de bodembedekkingskaart en de tertiair en quartair geologische kaarten gebruikt.³ Om te kijken hoe de landschappelijke hoogteligging van het plangebied is ten opzichte van een grotere omgeving en de relatie van het plangebied tot beek- en riviervalleien zich verhoudt is het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II bestudeerd.

Figuur 14. Terreindoorsnede: NW-ZO.

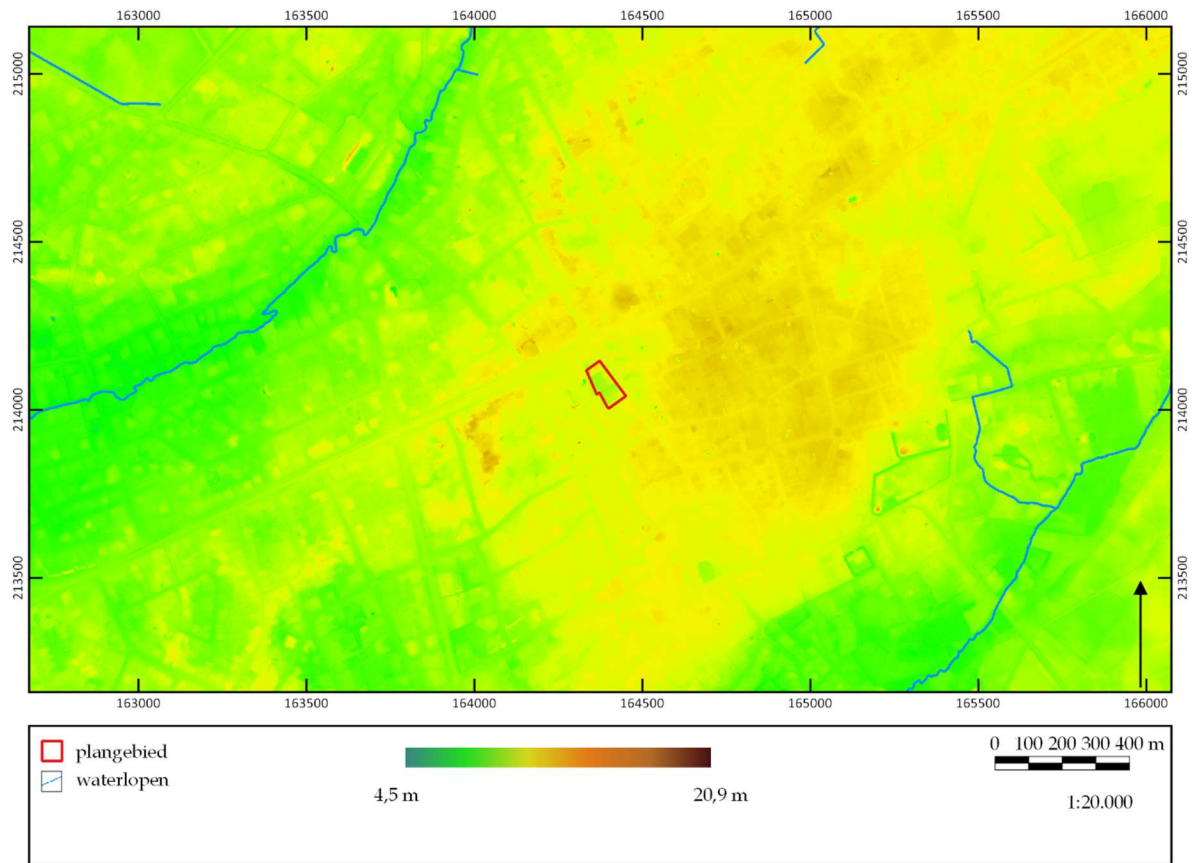
Schilde situeert zich in de Kempen, meer bepaald in laag België en behoort tot de depressie van de Schijns-Nete die gelegen is tussen de heuvelruggen van Boom en van de Kempen. Het plangebied behoort tot het deelbekken van de Bovenschijn, het Beneden-Scheldebekken, en het stroomgebied van de Schelde. Op lokale schaal kunnen enkele waterlopen opgemerkt worden. Ca. 770 m ten noordwesten van het plangebied situeert zich de Zwanebeek en ca. 1.085 m ten oosten van het plangebied ontspringt de Lindenloop die ca. 1.323 m ten zuidoosten van het plangebied uitmondt in de Kleinebeek. De huidige loop van de Lindenloop lijkt niet natuurlijk te zijn. Op de Vandermaelenkaart stroomt deze loop in noordoostelijke in plaats van zuidoostelijke richting naar de Kleinebeek.

Het plangebied zelf is gelegen op een heuvelrug met noordoost-zuidwest oriëntatie. Deze heuvelrug ligt tussen de valleien van de Zwanebeek en de Kleinebeek. De hoogte van het onderzoeksgebied stijgt licht in zuidoostelijke richting (van 9,9 naar 10,4 m +TAW). Ter hoogte van perceel 90H2 bedraagt de hoogte maximaal 11,5 m +TAW (fig. 14). Dit hogere reliëf beperkt zich tot dit perceel en is waarschijnlijk niet natuurlijk.

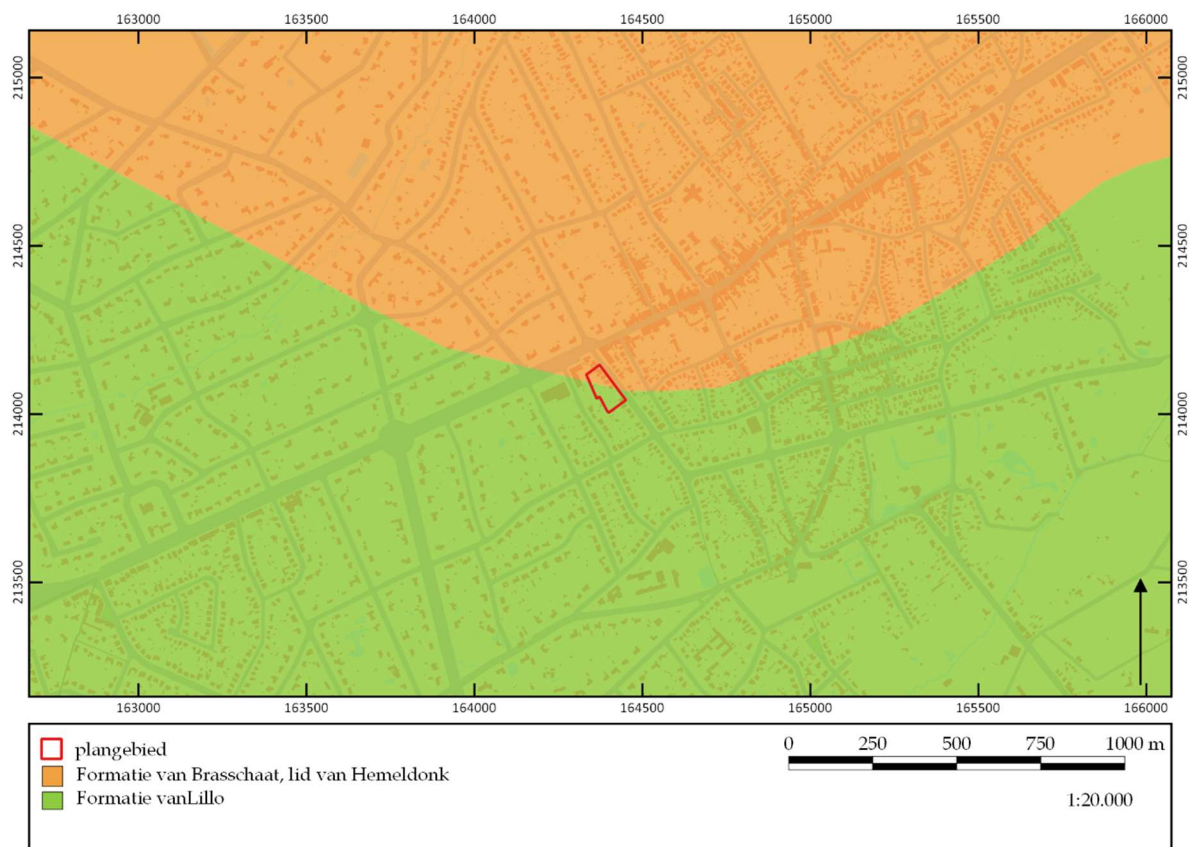
5.5.1 Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II

Het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II (fig. 15) wijst hetzelfde uit. Net zoals ook uit enkele historische kaarten bleek, blijkt hieruit dat het plangebied gelegen is op ca. 770 m ten noordwesten van de Zwanebeek en op ca. 1.323 m ten zuidoosten van de Kleinebeek. Het plangebied is gelegen op een heuvelrug. Het valt sterk op dat de percelen die tot het plangebied behoren een stuk lager gelegen zijn dan de omgeving. De rechte vormen van de randen van dit lagere reliëf wijzen op een onnatuurlijke oorzaak. Mogelijk werden de terreinen in het verleden genivelleerd.

³ Alle bodemkaarten kunnen gevonden worden op www.dov.vlaanderen.be.

Figuur 15. Hoogteligging op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen II. ©LARES

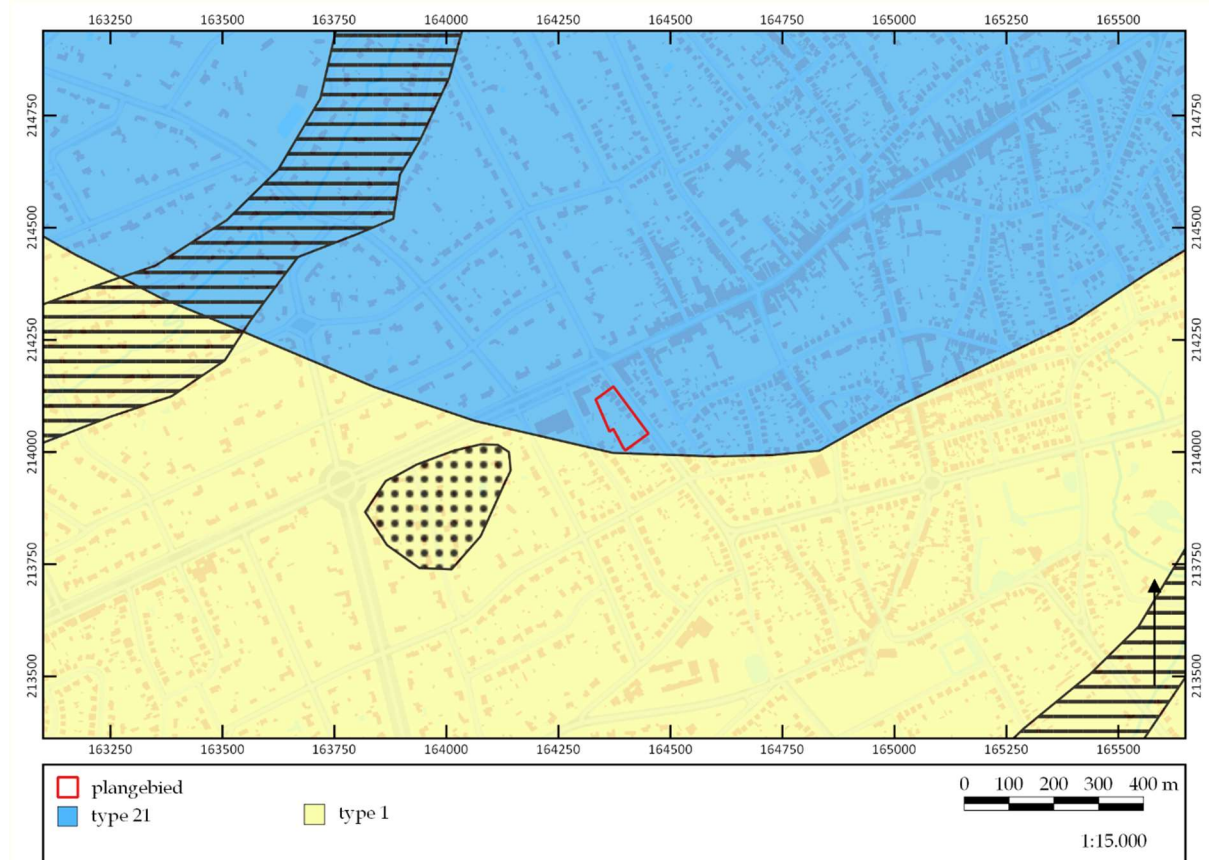
Figuur 16. Uitsnede van de tertiair geologische kaart. ©LARES

5.5.2 Tertiair geologische kaart

Op de tertiair geologische kaart (fig. 16) ligt het plangebied op de overgang van de Formatie van Lillo in het zuiden naar de Formatie van Brasschaat, Lid van Hemeldonk in het noorden. De Formatie van Lillo werd afgezet tijdens het plioceen. Deze sedimenten bestaan uit groen tot grijsbruin fijn zand dat weinig glauconiethoudend is en aan de basis schelpen bevat. De Formatie van Brasschaat, Lid van Hemeldonk werd eveneens afgezet tijdens het plioceen. Deze sedimenten bestaan uit lichtgrijs tot lichtgroen fijn zand, dat zeer goed gesorteerd is. Bovendien is het weinig kleihoudend, glauconiethoudend en glimmerhoudend.

5.5.3 Quartair geologische kaart

De quartaire dekzanden zijn in het plangebied van het profieltype 21 (fig. 17). Bovenop de pleistocene sequentie zijn holocene en/of tardiglaciale afzettingen aangetroffen. Hier bevinden zich eolische afzettingen die bestaan uit zand of silt, daterend uit het weichseliaan (laat-pleistoceen), maar mogelijk ook uit het vroeg-holoceen en/of hellingsafzettingen uit het quartair. De eolische afzettingen behoren tot de Formatie van Wildert, die bestaat uit geel en geelgrijs goed gesorteerd zwaklemig kwartshoudend zand met soms een lichte bijmenging van glauconiet. Daaronder kunnen zich nog getijdenafzettingen met mogelijke intercalatie van fluviatiele en eolische afzettingen bevinden, daterend uit het vroeg-pleistoceen.⁴

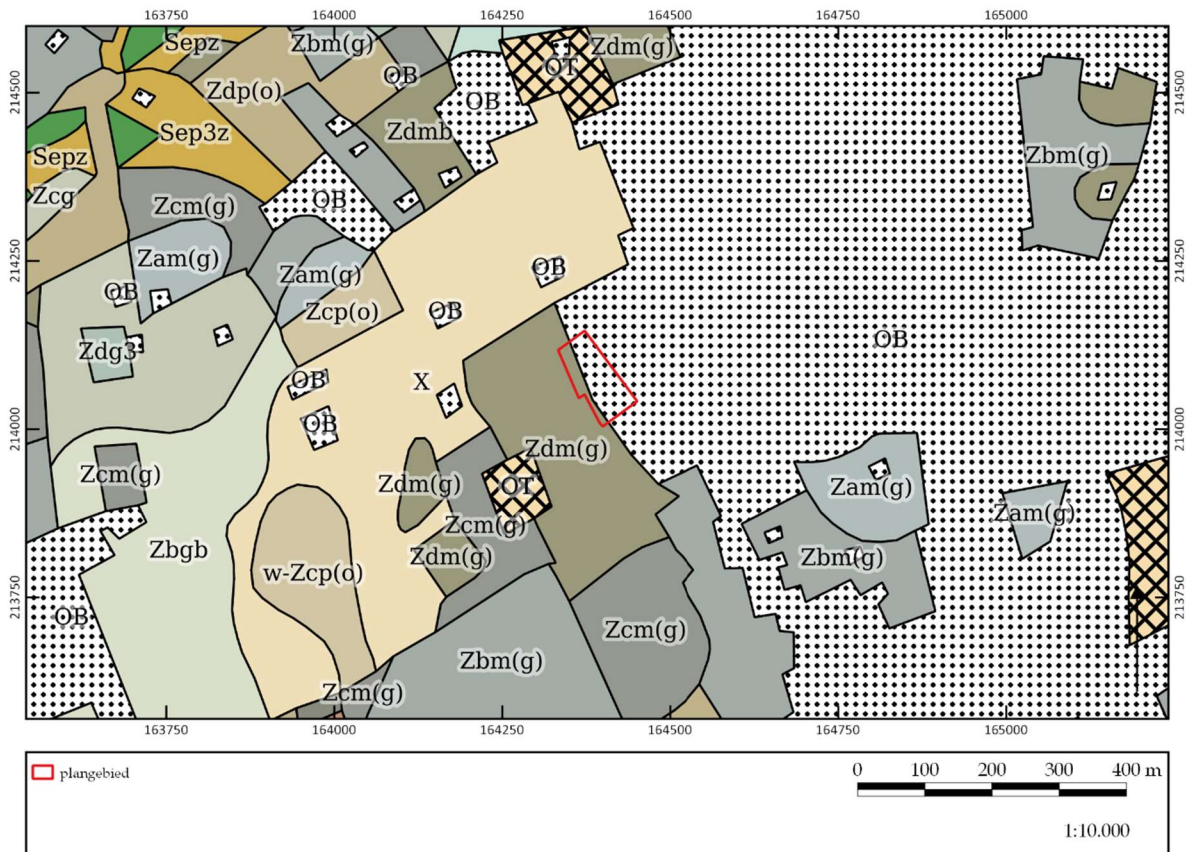
Figuur 17. Uitsnede van de quartair geologische kaart. ©LARES

⁴ Bogemans 2008.

5.5.4 Bodemtype

Op de bodemkaart van Vlaanderen (fig. 18) ligt het grootste deel van het onderzoeksgebied binnen een zone die als bebouwde zone (OB) staat aangeduid. Hoewel deze gebieden in de regel ook bebouwd zijn, blijkt toch dikwijls dat deze zones zeer ruim zijn genomen en dat er toch ook regelmatig onbebouwde terreinen mee worden aangegeven.

Langs de zuidwestelijke grens van het plangebied staat de bodem aangeduid als bodemtype Zdm(g). Dit is een matig natte zandbodem met een dikke antropogene humus A horizon die een grijze kleur heeft. Deze matige natte plaggenbodems hebben een homogeen humeuze bruinachtig of grijsachtige bovengrond van minstens 60 cm dik. De onderkant van het plaggendek is dikwijls zwartachtig en zeer humusrijk. Het betreft de bouwlaag van een begraven profiel die in het plaggendek werd verwerkt. In het plaggendek vindt men roestverschijnselen tussen 40 en 60 cm. De waterhuishouding is gekenmerkt door natte bodems in de winter met hoge voorjaarswaterstand. De zomerwaterstand van is echter optimaal. Deze bodems zijn geschikt voor de meeste landbouwteelten.⁵

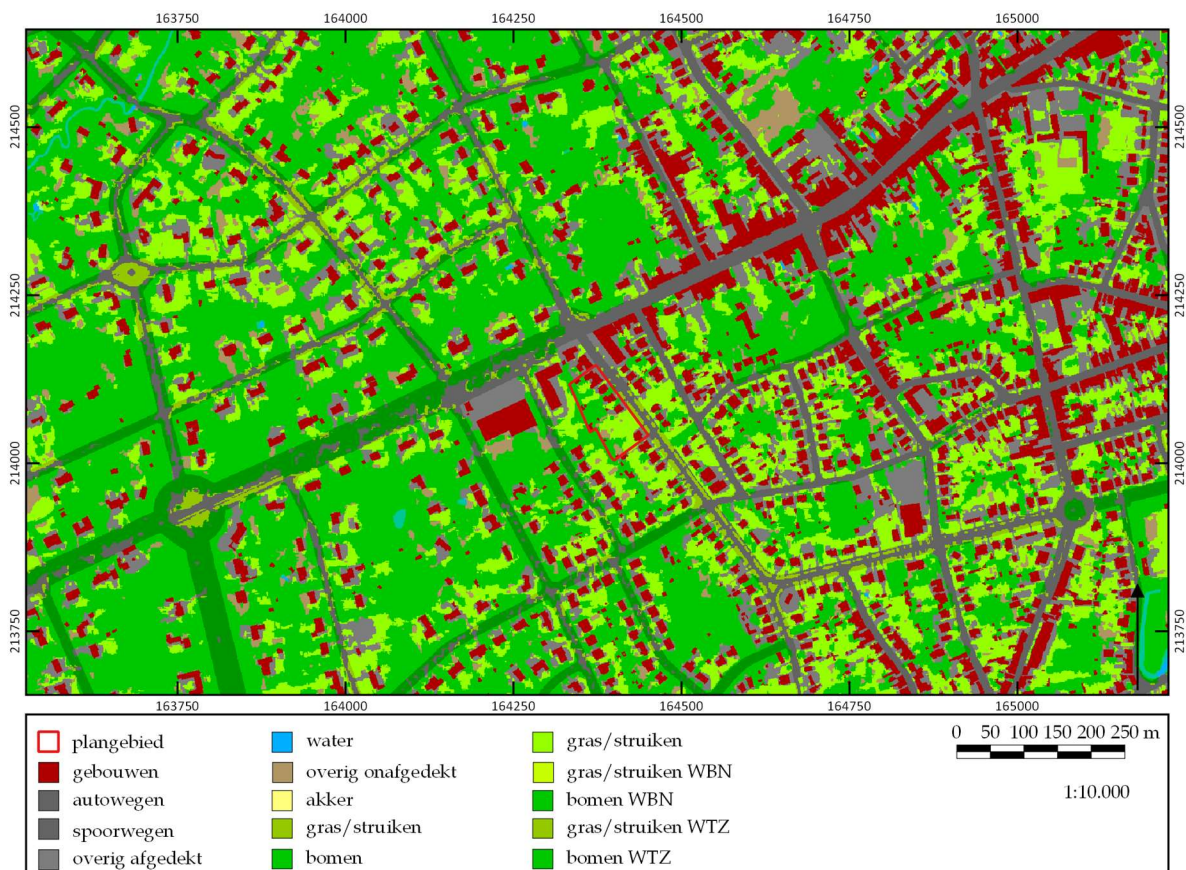

Figuur 18. Uitsnede van de bodemkaart. ©LARES

⁵ www.geopunt.be.

Figuur 19. Uitsnede van de potentiële bodemerosiekaart. ©LARES

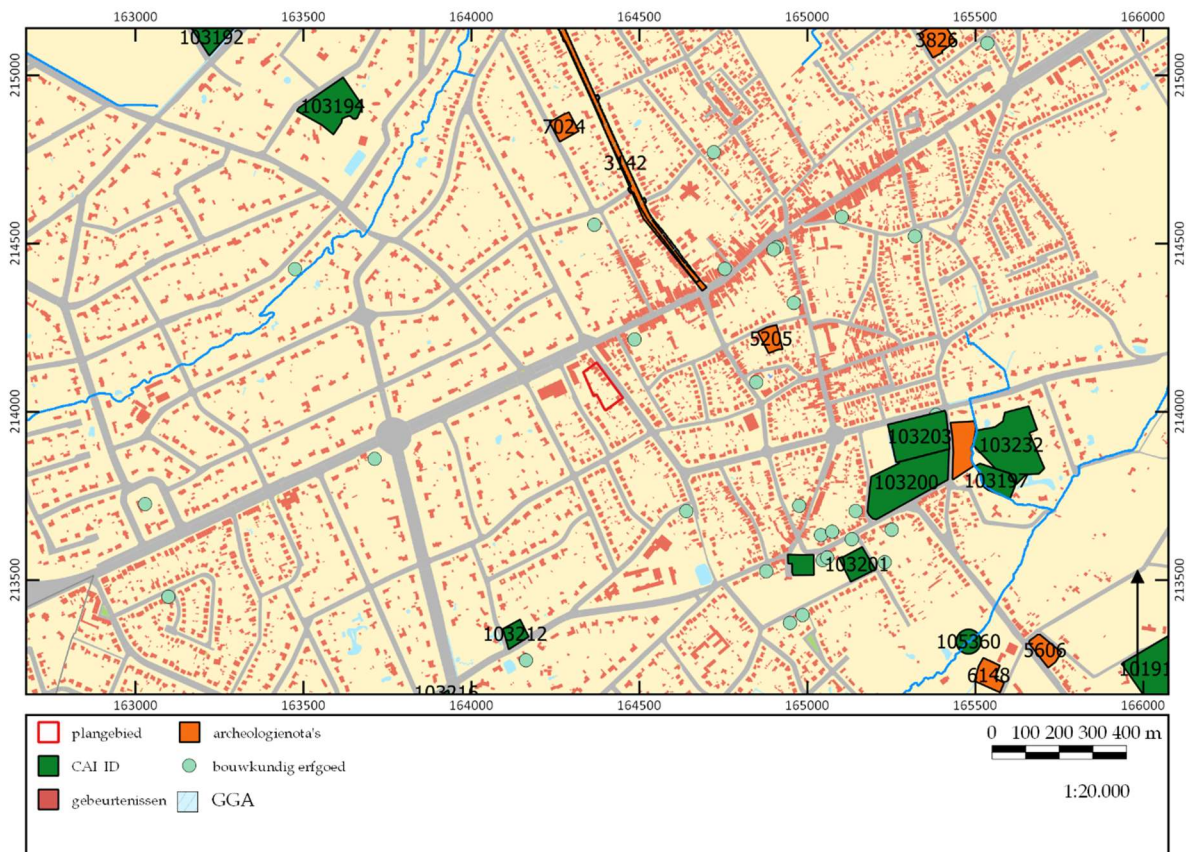
Figuur 20. Uitsnede van de bodembedekkingskaart. ©LARES

5.5.5 Potentiële bodemerosie en bodembedekking

De potentiële bodemerosiekaart per perceel (fig. 19) geeft voor het plangebied geen informatie maar wel is duidelijk dat het in een gebied ligt waarvoor de bodemerosie verwaarloosbaar is. Dit kan daarom ook aangenomen worden voor het plangebied zelf. Uit de bodembedekkingskaart (1 m resolutie) (fig. 20) blijkt een situatie die grotendeels overeenkomt met de huidige werkelijkheid, zoals hierboven reeds uitgebreid beschreven.

5.6 Archeologische bronnen

De CAI is weliswaar niet compleet, maar binnen het plangebied werden alvast geen archeologische waarden aangetroffen (fig. 21).⁶ In de bredere omgeving beschikken we over enige informatie. Niet alle waarden zullen hieronder worden opgesomd, alleen diegene op relatief korte afstand van het plangebied.

Figuur 21. Overzicht van de waarden uit de CAI. ©OE/LARES

Centraal Archeologische Inventaris:

STEENTIJDEN

- **CAI ID 105360:** Schilde, Kleine Beek: omvat de oppervlaktevondst van lithisch

⁶ Voor alle waarden die in deze tekst zijn opgenomen, geldt dat de CAI is geraadpleegd op 26 maart 2020 (<https://cai.onroerenderfgoed.be>). Per genoemde waarde zal dit niet meer herhaald worden. Hetzelfde geldt voor de inventaris van het onroerend erfgoed.

materiaal dat mogelijk uit het neolithicum dateert. Er is weinig informatie over de exacte vindplaats en de huidige locatie van de vondsten.

VOLLE MIDDEEEUWEN

- **CAI ID 103205:** Schilde, Kerkplein: omvat de St-Hubertuskerk en kan gedateerd worden omstreeks de 12^e eeuw.

LATE MIDDELEEUWEN

- **CAI ID 103203:** Schilde, Alfons Van den Sandelaan: deze aanduiding wordt omschreven als een alleenstaande hoeve als een schans. Wordt voor een eerste maal vermeld in 1312.
- **CAI ID 103200:** Schilde, Spreeuwenberglaan: omvat een alleenstaand lusthof, genaamd Puttenhof. Kent een voorloper in de late middeleeuwen. Hierbij zou het gaan om een abtskamer en laathof.
- **CAI ID 103197:** Schilde, nabij Liersebaan: omvat een alleenstaande hoeve genaamd 'Hoeve Spreeuwenborg' en werd reeds in de 15^e eeuw vermeld.

NIEUWE TIJD:

- **CAI ID 103203:** Schilde, Alfons Van den Sandelaan: deze aanduiding wordt omschreven als een alleenstaande hoeve als een schans. Wordt voor een eerste maal vermeld in 1312.
- **CAI ID 103232:** Schilde, Alfons Van den Sandelaan: omvat een alleenstaand lusthof of hof van plaisantie, genaamd kasteel Spreeuwenborg.
- **CAI ID 103200:** Schilde, Spreeuwenberglaan: omvat een alleenstaand lusthof, genaamd Puttenhof. Kent een voorloper in de late middeleeuwen. Hierbij zou het gaan om een abtskamer en laathof.
- **CAI ID 103201:** Schilde, Puttenhoflaan: omvat een pastorij die reeds voor 1620 werd opgericht.
- **CAI ID 103192:** Schilde, Hof ter Linden: een lusthof uit de 18^e eeuw.
- **CAI ID 103194:** Schilde Bellemondhoeve: omvat een alleenstaande hoeve uit de 17^e eeuw.
- **CAI ID 103212:** Schilde, Steenen hoeve: omvat een alleenstaande hoeve uit de 18^e eeuw.
- **CAI ID 101916:** Schilde, De Roose: omvat een site met walgracht uit de 18^e eeuw.

Verder zijn er geen waarden gevonden voor de onmiddellijke omgeving van het plangebied in:

- Vastgestelde inventaris/wetenschappelijke inventaris (landschapsatlas, historische tuinen en parken, houtige beplantingen, archeologische zones, orgels, wereldoorlog relictten)
- Unesco Werelderfgoed
- Beheersplannen
- Erfgoedlandschappen

6 Synthese

In dit hoofdstuk wordt vooreerst een synthese gepresenteerd van de resultaten van het *assessment*. Hierbij wordt telkens aangegeven op welke van de onderzoeksvragen, die voorafgaand aan het bureauonderzoek zijn geformuleerd, een antwoord gegeven kan worden. Ook wordt hier aangegeven wat de impact is van de geplande werken en in hoeverre zij kunnen leiden tot verstoring van het potentieel aanwezige archeologische bodemarchief. Vervolgens wordt een korte synthese gegeven voor een niet-gespecialiseerd publiek.

De volgende onderzoeksvragen zijn voorafgaand aan de bureaustudie geformuleerd:

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

6.1 Synthese voor gespecialiseerd publiek

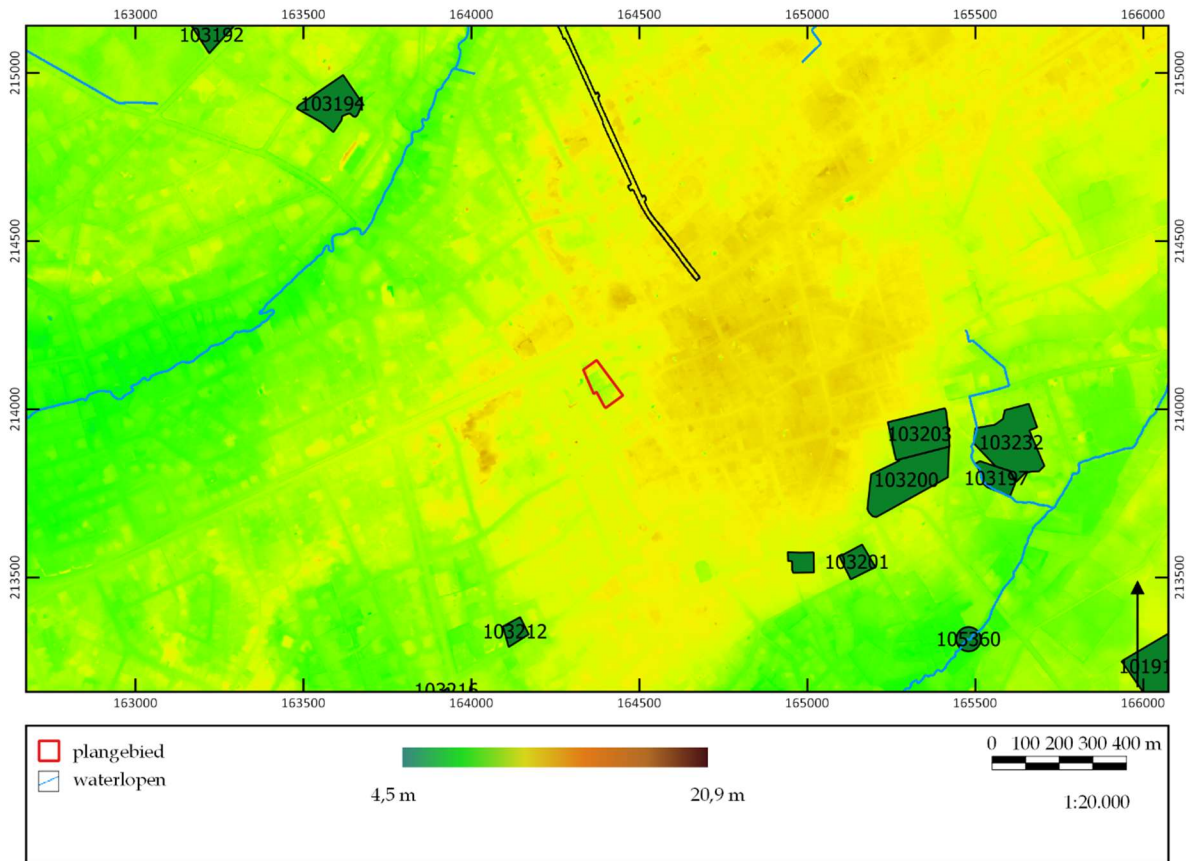
6.1.1 Samenvatting van de onderzoeksresultaten en beantwoording van de onderzoeksvragen

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd (**onderzoeksvragen 1-2**).

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. Tijdens de laatste ijstijd zijn hierop zandige sedimenten afgezet. De bodem van het plangebied wordt geclassificeerd als een matig natte zandbodem met dikke antropogene humus A-horizont.

Het plangebied zelf is gelegen op een heuvelrug met noordoost-zuidwest-oriëntatie. Deze heuvelrug ligt tussen de valleien van de Zwanebeek in het westen en de Kleinebeek in het oosten. De hoogte van het onderzoeksgebied stijgt licht in zuidoostelijke richting (van 9,9 naar 10,4 m +TAW). Ter hoogte van perceel 90H2 bedraagt de hoogte maximaal 11,5 m +TAW (fig. 14). Dit hogere reliëf beperkt zich tot dit perceel en is waarschijnlijk niet natuurlijk. Op het digitaal hoogtemodel valt het op dat de percelen die tot het plangebied behoren een stuk lager gelegen zijn dan de omgeving. De rechte vormen van de randen van dit lagere reliëf wijzen op een onnatuurlijke oorzaak. Mogelijk werden de terreinen in het verleden genivelleerd.

Historisch gezien is de ontwikkeling van Schilde te plaatsen in de middeleeuwen. Vanuit de historische kaarten is gebleken dat het gebied in de laatste eeuwen als landbouwgrond is gebruikt, en dat het pas vanaf halverwege de 20^e eeuw in gebruik is genomen voor bebouwing en verharding. Tegenwoordig liggen er op vijf van de acht percelen gebouwen. Het gaat om vier woonhuizen en een winkel. Deze gebouwen liggen langs de Van de Wervelaan, aan de noordoostelijke grens van het plangebied.

Figuur 22. Analysekaart op basis van de DTM en de CAI-waarden. ©LARES

Volgens de bodemkaart ligt het grootste deel van het onderzoeksgebied binnen een zone die als bebouwde zone (OB) staat aangeduid. Over de exacte bodemopbouw in deze zone kunnen nog geen uitspraken worden gedaan.

Langs de zuidwestelijke grens van het plangebied staat de bodem aangeduid als een matig natte zandbodem met een dikke antropogene humus A-horizont die een grijze kleur heeft. De onderkant van het plaggendek is dikwijls zwartachtig en zeer humusrijk. Het betreft de bouwlaag van een begraven profiel die in het plaggendek werd verwerkt.

Enerzijds kan het plaggendek een goede buffer vormen om oudere archeologische sporen af te dekken en te beschermen. Anderzijds zijn er voor het plangebied en de directe tot iets bredere omgeving (buiten een aantal hoeses, lusthoven en een kerk) weinig archeologische waarden gekend. Meer dan 1 km ten zuidoosten van het onderzoeksgebied werden lithische artefacten aangetroffen. De landschappelijke ligging van deze locatie is echter zeer verschillend van het plangebied. De vondst werd gedaan in de vallei van de Kleinebeek.

6.1.2 Impact van vroegere en geplande werken

Het plangebied was historisch gezien in gebruik als akker. Hierdoor zal de top laag (ploeglaag) van de bodem reeds verstoord zijn, hoewel dit niet heel diepgaand geweest zal zijn. Later, in de loop van de 20^e eeuw, is het gebied deels bebouwd en verhard. Er werden vijf gebouwen opgetrokken langs de Van de Wervelaan, aan de noordoostelijke grens van het onderzoeksgebied. Al deze gebouwen zijn deels onderkelderd. De diepte van de kelders bedraagt ca. 2 m -mv. De oppervlakte van deze kelders bedraagt in totaal ca. 200 m². Bijgevolg werd de bodem op deze vijf locaties plaatselijk reeds vrij diep verstoord. Elders is de bodem echter minder zwaar verstoord, aangezien er geen andere kelders noch kruipkelders zijn aangelegd.

De toekomstige werken voorzien in de afbraak van de huidige bebouwing en verhardingen op het hele terrein. Ook de bestaande begroeiing zal worden verwijderd. Binnen het plangebied worden drie nieuwe woonblokken met drie bouwlagen gebouwd. Onder de drie nieuwe blokken wordt één gemeenschappelijke ondergrondse parkeergarage voorzien met een oppervlakte van 2.477 m². Aan de achterzijde van de gebouwen is de geplande parkeergarage breder dan de woonblokken. De totale diepte van de kelder zal ca. 3,5 m -mv bedragen. De inrit naar de parkeergarage vertrekt vanaf de Van de Wervelaan en loopt tussen het meest zuidelijke en het centrale gebouw door.

Aan de straatzijde van elk van de drie geplande gebouwen worden telkens vier kruipkelders voorzien. De totale oppervlakte van deze kruipkelders bedraagt 405 m². De totale diepte van de kruipkelders bedraagt ca. 1,2 m -mv.

De geplande bebouwing overlapt slechts voor een klein gedeelte met de bestaande bebouwing. Dit betekent dat de nieuwbouw gedeeltelijk in al geroerde grond zal worden opgetrokken maar ook grotendeels op nog niet geroerde bodem. Aangezien de nieuwbouw een zeer diepe kelder krijgt, wordt rekening gehouden met een talud bij de bouwput, waar de bodem ook vergraven zal worden.

De tuinaanleg zal, hoewel die nog niet bekend is, voor weinig tot geen verstoring zorgen. Immers, er is sprake van een plaggendeak in het gebied, waardoor de oorspronkelijke afgedekte bodem zich op een diepte van ca. 60 cm bevindt. Tuinaanleg (het aanleggen van paden, planten van struiken etc.) speelt zich voornamelijk af in de bovenste 40 cm van de bodem; deze werken zullen een archeologisch niveau met andere woorden niet raken.

6.1.3 Potentiebepaling, kennisvermeerderingspotentieel en aanbeveling

Potentiebepaling

Aan de hand van de beschrijving van de toekomstige werken kan gesteld worden dat het plangebied onderhevig zal zijn aan versturende werken tot 3,5 m onder het huidige maaiveld. Eventueel aanwezig archeologisch erfgoed kan dus ernstig verstoord worden. De geplande gebouwen en kelders overlappen slechts deels met de reeds bestaande bebouwing. Deze bebouwing is deels onderkelderd tot op een diepte van 2 m -mv. De oppervlakte van de kelders bedraagt in totaal ca. 200 m². De bodem werd

op deze vijf locaties plaatselijk reeds vrij diep verstoord. Op basis van het digitaal hoogtemodel zijn er mogelijke aanwijzingen dat het plangebied in het verleden werd genivelleerd maar dit kan nergens achterhaald worden.

De kans op het aantreffen van steentijdsites wordt eerder laag ingeschat omdat het plangebied vrij ver verwijderd is van open water en zich niet in een gradiëntzone bevindt. Ook de afstand tot fluviatiele afzettingen uit het holoceen is aanzienlijk. Volgens de op dit moment heersende modellen wordt gesteld dat steentijdsites zich over het algemeen in een range van 0-250 m van water in welke vorm dan ook bevinden. Dit kan dan gaan om beken en rivieren, maar ook stilstaand water zoals vennetjes of zelfs drassige zones in het landschap oefenden een grote aantrekkingskracht uit op de prehistorische mens.

Het plangebied is gunstig gelegen op een heuvelrug tussen twee beekvalleien. Een wat hogere ligging, met toegang tot water op relatief korte afstand, was bij uitstek de locatie om zich te vestigen of om de doden te begraven tijdens de periode vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen. Landbouw vond plaats in de wat lager gelegen delen. Hoewel in de buurt van het plangebied nog geen archeologische vindplaatsen zijn aangetroffen, lijkt dit eerder het resultaat te zijn van de beperkte aantallen onderzoek die in dit gedeelte van Schilde zijn uitgevoerd dan van de reële situatie doorheen de geschiedenis. Het is met andere woorden niet uitgesloten dat er zich een vindplaats uit de periode vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen in het plangebied bevindt; hierdoor wordt een middelhoge potentie aan het plangebied toegekend.

Op basis van het bekende landgebruik uit cartografische bronnen worden er geen sporen verwacht uit de late nieuwe tijd en de nieuwste tijd.

Het aanwezige plaggendek kan een goede buffer vormen om oudere archeologische sporen af te dekken en te beschermen. Er zijn, buiten de huidige bebouwing, geen directe aanwijzingen gevonden om grootschalige verstoringen te vermoeden.

Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, hoewel de huidige archeologische kennis toch nog als enigszins beperkt kan worden beschouwd. Er is weinig geweten over het plangebied en de aangrenzende terreinen, zodat onbekend is wat er zich hier aan mogelijke archeologische resten in de bodem kan bevinden. Anderzijds is gebleken dat het plangebied een archeologisch interessante situering kent wat de ligging in het landschap betreft.

Verder archeologisch onderzoek in een afgebakende zone binnen het plangebied zou dus meer informatie kunnen opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. Het kennisvermeerderingspotentieel wordt als groot ingeschat. Tot nu toe is het beeld over het verleden in het gebied nabij het plangebied erg beperkt. De bekende locaties van de CAI verwijzen voornamelijk naar bouwkundig erfgoed. Het potentieel op het

aantreffen van resten uit andere perioden maken het interessant om bij aanwezigheid van archeologische resten de hiaten in de kennis van de regio op te vullen.

Aanbevelingen

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een lage archeologische verwachting voor steentijdsites. De verwachting voor sporensites is hoger. Verder archeologisch vooronderzoek om beter de archeologische potentie van dit terrein in te kunnen schatten wordt raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering. In het programma van maatregelen wordt onderbouwd welke typen vooronderzoek aangewend moeten worden.

Literatuur

Geraadpleegde literatuur

Van Ranst, E. & C. Sys 2000: *Eenvoudige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20.000)*, Gent.

Geraadpleegde websites

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be>

<http://www.geopunt.be/>

www.cartesius.be

<https://geo.onroerenderfgoed.be>

Lijst van figuren

projectcode	fig.nr.	type	onderwerp	schaal origineel	schaal afbeelding	aanmaakdatum origineel/afbeelding
2020C241	1	kadasterkaart	aanduiding van plangebied op GRB	1:10.000	1:4.500	25/03/2020
2020C241	2	bouwplan	nieuwe situatie	nvt	1:500	25/03/2020
2020C241	3	historische kaart	uitsnede uit Frickxkaart (1744) met aanduiding plangebied	onbekend	1:20.000	25/03/2020
2020C241	4	historische kaart	uitsnede uit Ferrariskaart (1771-1778) met aanduiding plangebied	onbekend	1:5.500	25/03/2020
2020C241	5	historische kaart	uitsnede uit Atlas der Buurtwegen (1841) met aanduiding plangebied	1:200	1:5.000	25/03/2020
2020C241	6	historische kaart	uitsnede uit Vandermaelenkaart (1845-1854) met aanduiding plangebied	onbekend	1:5.000	25/03/2020
2020C241	7	topografische kaart	topografische kaart van 1873	onbekend	Nvt.	25/03/2020
2020C241	8	topografische kaart	topografische kaart van 1939	onbekend	Nvt.	25/03/2020
2020C241	9	orthofoto	luchtfoto uit 1971 met aanduiding plangebied	onbekend	1:5.000	25/03/2020
2020C241	10	orthofoto	luchtfoto uit 1979-1990 met aanduiding plangebied	onbekend	1:3.500	25/03/2020
2020C241	11	orthofoto	luchtfoto uit 2000-2003 met aanduiding plangebied	onbekend	1:3.500	25/03/2020
2020C241	12	orthofoto	luchtfoto uit 2005 met aanduiding van het plangebied	Onbekend	1:3.500	25/03/2020
2020C241	13	orthofoto	luchtfoto uit 2019 met aanduiding plangebied	onbekend	1:3.500	25/03/2020
2020C241	14	terreindoorsnede	terreindoorsnede	nvt	nvt	25/03/2020
2020C241	15	hoogtekaart	hoogteligging van plangebied op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II	onbekend	1:30.000	25/03/2020
2020C241	16	bodemkaart	uitsnede tertiair geologische kaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:30.000	25/03/2020
2020C241	17	bodemkaart	uitsnede quartair geologische kaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:25.000	25/03/2020
2020C241	18	bodemkaart	uitsnede bodemkaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:2.500	25/03/2020
2020C241	19	bodemkaart	uitsnede potentiële erosiekaart (2017) met aanduiding plangebied	onbekend	1:10.000	25/03/2020
2020C241	20	bodemkaart	uitsnede bodembedekkingskaart met aanduiding plangebied	onbekend	1:3.500	25/03/2020
2020C241	21	archeologische kaart	CAI-locaties in de omgeving van het plangebied	onbekend	1:20.000	25/03/2020
2020C241	22	analysekaart	CAI-locaties geplot op het Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II	onbekend	1:20.000	25/03/2020